

ISBN Útmutató

5., átdolgozott kiadás



Országos Széchényi Könyvtár, Magyar ISBN és ISMN Iroda
Budapest, 2012

Összeállította: Csirmazné Rezi Éva és Szabó Erika Zita

ISBN útmutató [elektronikus dok.] / [összeáll. Csirmazné Rezi Éva és Szabó Erika Zita] ; [közread. az] Országos Széchényi Könyvtár. – 5. átd. kiad. – PDF szöveg. – Budapest : OSZK, 2012. – 44 p.

A hozzáférés módja: URL: <http://ki.oszk.hu/content/szabvanyok-szabalyzatok-utmutatok-iranyelvek>

ISBN: 978-963-200-604-8

ISBN: 978-963-200-604-8

Kiadja az Országos Széchényi Könyvtár

Tartalomjegyzék

Előszó.....	5
1.Háttér.....	6
2. Az ISBN előnyei.....	7
3. Az ISBN szerepe és alkalmazási köre.....	8
4. Az ISBN felépítése.....	9
4.1 Előtagelem.....	9
4.2 Nyilvántartásicsoport-elem.....	9
4.3 Kérelmezőelem.....	9
4.4 Kiadványelem.....	10
4.5 Ellenőrző számjegy.....	10
5. Az ISBN kiutalásának szabályai.....	11
5.1 Általánosságban.....	11
5.2 Változások a kiadványban.....	11
5.3 Hasonmás kiadás, reprint.....	11
5.4 Kötésváltozatok, különböző hordozók.....	11
5.5 Szabadlapos kiadványok.....	11
5.6 Többkötetes kiadványok.....	11
5.7 Raktáron lévő könyvek ISBN nélkül.....	12
5.8 Közös kiadások.....	12
5.9 Ügynökök által értékesített vagy terjesztett könyvek.....	12
5.10 Egy kiadó megvásárolja egy másikat.....	12
5.11 Egy kiadó megvásárolja a raktárkészletet és a kiadói jogokat.....	12
5.12 Egy kiadó több székhellyel.....	12
5.13 Az ISBN és a hozzá kapcsolódó metaadatok nyilvántartása.....	13
5.14 Az ISBN-t soha nem lehet újra felhasználni.....	14
6. ISBN elektronikus kiadványoknak és oktatószoftvereknek.....	15
6.1 ISBN-nel ellátható elektronikus kiadványok.....	15
6.2 ISBN bizonyos szoftvertermékeknek.....	15
6.3 Az ISBN kiutalásának szabályai elektronikus kiadványok és bizonyos szoftvertermékek esetében.....	15
7. ISBN a kérésre nyomtatott (print-on-demand)kiadványokon.....	17
8. Az ISBN feltüntetése a kiadványban.....	18
8.1 Általában.....	18
8.2 ISBN a vonalkódban.....	19
9. ISBN ügyintézés.....	20
9.1 Általában.....	20
9.2 Nemzetközi ügyintézés.....	20
9.3 Helyi ügynökségek – Magyar ISBN és ISMN Iroda.....	21
9.4 Kiadói ügyintézés.....	22

10. Nem közreműködő kiadók (alkalmi kiadók, szerzői kiadások).....	23
11. Az ISBN gyakorlati haszna.....	24
12. Az ISBN és más nemzetközi azonosítók.....	26
12.1 ISSN.....	26
12.2 ISMN.....	26
12.3 URN.....	27
12.4 DOL.....	28
12.5 ISBN-A.....	28
12.6 GTIN.....	29
12.7 ISRC.....	29
12.8 ISAN és V-ISAN.....	29
12.9 ISTE.....	30
12.10 ISWC.....	31
12.11 ISNI.....	31
13. ONIX.....	32
14. A Nemzetközi ISBN Ügynökségkiadványai.....	32
PIID.....	32
15. Gyakran ismétlődő kérdések az ISBN rendszerrel kapcsolatban.....	33
1. sz. függelék	
<i>Kivonat az MSZ ISO 2108:200 Információ és dokumentáció. Könyvek nemzetközi azonosító számozása (ISBN) szabványból.....</i>	37
1. Tárgy és alkalmazási terület.....	37
4. A nemzetközi szabványos könyvazonosító szám felépítése.....	37
4.1 Az ISBN általános szerkezete.....	37
5. Az ISBN kiutalása.....	37
6. Az ISBN elhelyezése és megjelenítése a kiadványokon.....	38
6.1. Általános előírás.....	38
6.2. Nyomtatott kiadványok.....	38
6.3. Elektronikus kiadványok és más, nem nyomtatott termékformák.....	38
6.4. Több ISBN feltüntetése.....	39
2. sz. függelék	
<i>Az ellenőrző számjegy (check digit) kiszámítása és a tartományok felosztása).....</i>	40

Előszó

Az ISBN útmutató 4., átdolgozott kiadását 2006-ban adta közre az Országos Széchényi Könyvtár, melynek megjelenését a 2007-es új ISBN szabvány (MSZ ISO 2108:2005) hatályba lépése tett szükségessé. Az új szabvány jelentős változásokat hozott az ISBN felépítésében és használatában. Az addig 10 jegyű azonosító 2007-től 13 jegyű lett, megváltozott az ellenőrző számjegy kiszámításának képlete, és módosultak az ISBN kiutalására és használatára vonatkozó szabályok. Átalakult az ISBN rendszer nemzetközi koordinálását végző International ISBN Agency szervezete is.

Jelen Útmutató az angol nyelvű kézikönyv¹ legfrissebb 2012-es kiadása alapján készült - tartalmazza a helyi ügyintézés szabályait is, és mindazokat a tudnivalókat, amelyekre a magyarországi kiadóknak az ISBN használatával kapcsolatban szükségük van. A korábbi változatoknál részletesebben foglalkozik a digitális kiadványok kezelésével.

Az Útmutató megjelenését követő esetleges változások elérhetőek lesznek az Országos Széchényi Könyvtár honlapján (www.oszk.hu).

Budapest, 2012. december 12.

¹ ISBN users' manual / International ISBN Agency. – 6th international ed. – London : International ISBN Agency, 2012. – 31 p. – ISBN 978-92-95055-02-5 Online változat: <http://isbn-international.org>

1. Háttér

1966 novemberében, egy könyvkereskedelmi konferencián² merült fel először egy nemzetközi könyvszámozási rendszer szükségessége és lehetősége. Akkoriban már számos európai könyvkiadó és terjesztő felismerte a számítógépek hasznosságát a rendelésben és a készletellenőrzésben, és az is nyilvánvaló volt, hogy bármely hatékony automatizált rendszer kialakításának előfeltétele a kiadványok egyedi és egyszerű azonosítása.

Ezeknek az igényeknek felelt meg az International Standard Book Number (ISBN), annak a könyvszámozási rendszernek a továbbfejlesztett változata, amelyet az Egyesült Királyságban a J. Whitaker & Sons Ltd. vezetett be 1967-ben, az Egyesült Államokban pedig R.R. Bowker 1968-ban. A Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO) 46. (Információ és Dokumentáció) Műszaki Bizottsága létrehozott egy munkacsoportot, hogy megvizsgálják, miként lehetne a brit rendszert alkalmassá tenni nemzetközi használatra. 1968-ban és 1969-ben számos megbeszélést tartottak különböző európai országok és az Egyesült Államok képviselőinek bevonásával, végül elkészítettek egy jelentést, melyet az ISO minden tagországa megkapott.

Ennek eredményeképpen 1970-ben jóváhagyták az ISBN-nel foglalkozó ISO 2108 szabványt. E szabvány 2. kiadása 1978-ban, 3. kiadása pedig 1992-ben jelent meg.

A nemzetközi szabvány célja, hogy koordinálja és szabályozza az ISBN nemzetközi használatát. Az ISBN egy adott kiadó által megjelentetett egy bizonyos kiadványt, vagy annak valamelyik kiadását azonosítja. Mivel a könyvek illetve könyv jellegű kiadványok egyre újabb megjelenési formái terjedtek el, az eredeti szabványt is átdolgozták, és az ISBN rendszert mára több mint 160 országban használják.

Magyarország 1974 óta tagja az ISBN-rendszernek. A helyi nyilvántartó ügynökség az Országos Széchényi Könyvtárban, a Kötelempéldány és Kiadványazonosító-kezelő Osztály részeként működő Magyar ISBN és ISMN Iroda.

2001-ben létrejött egy, a nemzeti szabványosítási szervezetek, ISBN ügynökségek, kiadók, könyvkereskedők, könyvtárak és rendszerfejlesztők képviselőiből álló munkacsoport, amely 2005-ben elkészítette a szabvány 4. kiadását. Ez a kiadás tartalmazza talán a legtöbb átalakítást az ISBN eddigi történetében.

Az ISBN bevezetése óta ekkor változott először az ISBN szám szerkezete és hosszúsága, 10 számjegyről 13-ra nőtt. A 13 jegyű kódnak köszönhetően megnőtt a rendszer számkapacitása, illetve a GS1 (korábban EAN International és a Uniform Code Council) nemzetközi szervezettel létrejött megállapodás alapján az ISBN szám könnyen vonalkóddá alakíthatóvá vált. Ez a kiadás rögzíti, hogy milyen metaadatokat kell megadni az ISBN kiutalásakor, a korábbinál részletesebben szabályozza az ügyintézkést és az irányítást, kijelöli a rendszer nyilvántartó szervezetét.

A 2007-től életbe lépő új szabvány magyar változata *MSZ ISO 2108:2005 Információ és Dokumentáció. Nemzetközi szabványos könyvazonosító szám (ISBN)* címen jelent meg.

² Third International Conference on Book Market Research and Rationalisation in the Book Trade, Berlin

2. Az ISBN előnyei

- Az ISBN a monografikus kiadványok egyedi, nemzetközi azonosítója; alkalmazásával kiválthatjuk a hosszú bibliográfiai leírások használatát. Ezzel időt, energiát és költséget takarítunk meg, szűkíthetjük a hibalehetőségek körét.
- Az ISBN helyes használata lehetővé teszi egy kiadvány különböző kiadásváltozatainak (nyomtatott, digitális, stb.) egyértelmű szétválasztását, ezáltal biztosítva, a felhasználók számára, a megfelelő formátumú dokumentumokhoz való hozzáférést.
- Lehetővé teszi címjegyzékek (katalógusok) összeállítását és naprakész állapotban tartását, például a *Books in Print*-ek megjelentetését és frissítését. A forgalomban lévő könyvekről az ilyen típusú adattárakból értesülhetünk.
- Rendelési számként egyszerűsíti a könyvvásárlást és terjesztést.
- Az ISBN beépítése a géppel olvasható GS1 (EAN) vonalkódba gyors és hibátlan munkát eredményez.
- A könyvesboltokban az elektronikus pénztári rendszereknél, kasszatermináloknál is használják az ISBN-t.
- A nemzetközi gyakorlatban számos kiadói és terjesztői rendszer alapja az ISBN.
- Az ISBN segítségével összesíteni lehet az eladási adatokat. Ennek alapján figyelemmel kísérhetik és összehasonlíthatják a különböző termékformák, kiadások és szakterületek népszerűségét, sőt az egyes kiadók forgalmát is.

3. Az ISBN szerepe és alkalmazási köre

Az ISBN-t több mint 160 országban ismerik, mint rövid, egyértelmű, géppel olvasható azonosítót. A gyártás első pillanatától kezdve egyértelműen jelöli az adott monografikus kiadványt. Amellett, hogy fontos eszköz a gyártásban, terjesztésben, forgalomelemzésben és a könyvkereskedelmi nyilvántartásokban, a könyvtári információkezelésben is fontos szerepet tölt be.

Mindazonáltal, ha egy termék más nemzetközi azonosító gyűjtőkörébe tartozik (pl. az időszaki kiadványok az ISSN-hez, a kották az ISMN-hez), akkor azt a számrendszert kell alkalmazni. Előfordulhat, hogy az adott számot az ISBN-nel együtt lehet használni. A különféle azonosítórendszerekről a 12. fejezet nyújt bővebb tájékoztatást.

Az ISBN-t könyvekre ill. bizonyos könyv jellegű kiadványokra lehet kiutalni, amelyek a nyilvánosság számára hozzáférhetőek, akár ingyen, akár térítés ellenében. Ha egy monografikus kiadvány valamely része (pl. fejezete) önállóan is megjelenik és forgalomba kerül, szintén kaphat ISBN-t. Könyvnek tekintünk minden olyan monografikus kiadványt, amelynek tartalma a hagyományos könyv tartalmával egyezik meg, tekintet nélkül az adathordozó típusára; viszont minden megjelenési formára külön ISBN-t kell kiutalni.

A következő kiadványok **kaphatnak** ISBN-t:

- •Nyomtatott könyvek, brosrák (min. 16 oldal);
- •Braille kiadványok;
- •Térképek;
- •Oktatási célú video- és diafilmek, szoftverek;
- •Kazettán, CD-n vagy DVD-n kiadott hangoskönyvek;
- •Elektronikus kiadványok, akár fizikai hordozón, akár online hozzáféréssel;
- •Multimédiás kiadványok, amennyiben a tartalom túlnyomó része szövegalapú.

A következőkre **nem szabad** ISBN-t kiutalni:

- •Időszaki kiadványok egésze³ (ezek ISSN-t kaphatnak);
- •Hangfelvételek és kották (utóbbiakat ISMN-nel lehet ellátni);
- •Maga a szöveges mű, mint szellemi termék;⁴
- •Címlap és szöveges tartalom nélküli művészeti nyomatok, képeskönyvek, kifestők;
- •Személyes dokumentumok, pl. szakmai önéletrajzok;
- •Rövid életű (efemer) nyomtatványok, mint például naplók, naptárak, noteszek, reklám- és hirdetési anyagok, üdvözlőkártyák, képeslapok stb.
- •Faliképek, tablók;
- •Elektronikus hirdetőablak;
- •Nem oktatási célú video- és diafilmek, szoftverek;
- •Játékok.

³ Az időszaki kiadvány lehet periodikum (pl. napilap, magazin, évkönyv stb.) vagy sorozat. A sorozat tagjai külön-külön kaphatnak ISBN-t, a periodikumok egyes számai viszont nem.

⁴ Pl. az *Utas és holdvilág* minden kiadása kap egy-egy külön ISBN-t, de maga a regény, mint elvont szellemi alkotás, nem.

4. Az ISBN felépítése

2007. január 1-jétől az ISBN ügynökségek csak 13 jegyű ISBN-eket utalhatnak ki. Az ISBN a következő elemekből áll:

1. előtagelem (prefix element; *a korábbi, 10 jegyű ISBN-ben nem szerepelt*);
2. nyilvántartásicsoport-elem (registration group element; *korábban „csoportazonosító” vagy „országazonosító”*);
3. kérelmezőelem (registrant element; *korábban „kiadói azonosító”*);
4. kiadványelem (title element; *korábban „könyvazonosító”*);
5. ellenőrző számjegy (check digit).

A számot az ISBN betűk előzik meg.

Az ISBN öt számcsoporthoz áll, melyek közül az elsőnek és az utolsóknak a hosszúsága kötött, a középső háromé változó. A számcsoporthoz kötőjel választja el egymástól.

Például:

ISBN 978-963-9598-91-1

ISBN 978-615-5999-01-7

Megjegyzés: A kötőjelek nem hordoznak külön jelentést, csak az olvashatóságot segítik. Előfordul, hogy kötőjelek helyett szóközökkel választják el a számcsoporthoz; korábban a Magyar ISBN és ISMN Iroda is ezt a gyakorlatot követte. A tapasztalatok szerint a kötőjelek alkalmazása előnyösebb, ugyanis a tagolás így jobban látható.

Az ISBN második, harmadik és negyedik számcsoporthoz (a nyilvántartásicsoport-elem, a kérelmezőelem és a kiadványelem) változó hosszúságú; a három számcsoporthoz összesen kilenc számjegyből áll. A nyilvántartásicsoport-elem és a kérelmezőelem hossza attól függ, hogy az adott nyilvántartási csoportban vagy kiadónál várhatóan mennyi kiadvány jelenik meg. Minél rövidebbek ezek a számcsoporthoz, annál több kiadványra lehet számítani.

4.1 Előtagelem

Az ISBN első számcsoporthoz egy háromjegyű szám, amelyet a GS1 (korábban EAN International) jelölt ki a könyvek (és hasonló termékek) számára. A jelenlegi előtag **978**, egyes országokban már a **979** is, de később további számokat is kijelölhetnek, ha az ISBN rendszer kapacitását bővíteni kell.

Példa: 978

4.2 Nyilvántartásicsoport-elem

Az ISBN második számcsoporthoz azt az országot, régiót vagy nyelvterületet jelöli, amely az ISBN rendszer tagja, és amelyhez az adott kiadvány tartozik. Például Magyarország azonosítója **963**, illetve 2010-től már **615** is, a német nyelvterületé **3**, a Csendes-óceáni szigetek közös azonosítója **982**. Ez az elem legfeljebb öt számjegyből állhat.

A nyilvántartásicsoport-elemet a Nemzetközi ISBN Ügynökség utalja ki.

Példa: 978-963

978-615

4.3 Kérelmezőelem

Az ISBN harmadik számcsoporthoz a csoportazonosítóval megjelölt területen működő valamely kiadót azonosítja. Legfeljebb 7 (Magyarországon 2-5) számjegyből állhat; hossza a kiadó várható könyvtermésétől függ. Minél több kiadványt jelent meg egy kiadó, annál rövidebb azonosítóra van szüksége.

A kiadók számára a székhelyük szerint illetékes helyi ügynökség (Magyarországon a Magyar ISBN és ISMN Iroda) utalja ki az azonosítót. Amikor az azonosítóhoz tartozó számtartomány kimerül, újat kell kiutalni.

Példa: 978-963-200
978-615-5999

Az ISBN nyilvántartó ügynökségek közös számblokkokat is fenntarthatnak arra a célra, hogy egyedi ISBN-eket utaljanak ki alkalmi kiadók számára. Ilyen esetben az ISBN harmadik számcsoportja nem azonosítja a kiadót.

Példa: 978-963-08

4.4 Kiadványelem

Az ISBN negyedik számcsoportja az adott kiadó által megjelentetett mű, adott kiadását azonosítja. Hossza 1-6 (Magyarországon 1-4) számjegy lehet, ez a kiadó várható könyvtermésétől függ. Minél több kiadvány jelenik meg egy kiadónál, annál hosszabb a kiadványelem.

Példa: 978-963-200-475
978-615-5999-01

4.5 Ellenőrző számjegy

Az ISBN ötödik eleme az ellenőrző számjegy, amelyet 10-es modulusú súlyozó algoritmus segítségével számítunk ki.

Példa: 978-963-200-475-4
978-615-5999-01-7

Az ellenőrző számjegy kiszámításának pontos részleteit és a számtartományok felosztását a 2 számú függelék tartalmazza.

5. Az ISBN kiutalásának szabályai

5.1 Általánosságban

Az ISBN használatának módját Magyarországon szabvány írja elő: az **MSZ ISO 2108:2005 Információ és dokumentáció. Könyvek nemzetközi azonosító számozása (ISBN)**. (Lásd az 1. sz. függelék.)

Egy kiadó által megjelentetett minden egyes monografikus kiadványt, illetve annak minden újabb kiadását önálló ISBN-nel kell ellátni. Külön ISBN-t kell kiutalni egy monografikus kiadvány különböző nyelvű változataira. Ha egy kiadvány önállóan is és sorozat részeként is hozzáférhető, ezt két külön megjelenésnek kell tekinteni, és külön ISBN-nel kell ellátni.

5.2 Változások a kiadványban

Új ISBN-t kell kiutalni, ha a kiadvány tartalma vagy címe megváltozik. Ha csak a borító mintája, színe vagy a kiadvány ára változik, nincs szükség új ISBN-re. Jelentéktelen változás (pl. a sajtóhibák kijavítása) esetében szintén nem kell új szám.

5.3 Hasonmás kiadás, reprint

Új szám kell a reprint kiadásra abban az esetben, ha más kiadó, vagy ugyanaz a kiadó más név alatt jelenteti meg. Ha egy hasonmás kiadványból ugyanaz a kiadó, nyomtatott és digitális változatot is készít, minden megjelenési formátumra külön ISBN-t kell felhasználni. Ha egy kiadvány digitalizálását nem az eredeti kiadó, hanem egyéb szervezet (pl. könyvtár) végzi, a digitalizált változathoz is külön ISBN-t kell rendelni, ha ezt a változatot a nyilvánosság számára is elérhetővé teszik. (Archiválási célokkal készített digitális másolatokra ez nem vonatkozik.)

5.4 Kötésváltozatok, különböző hordozók

Ha ugyanaz a kiadvány több különböző termékformában jelenik meg (pl. keménytablás, puhafedelű; Braille írással írt könyv; hangoskönyv; online elektronikus kiadvány stb.), ezekre külön-külön ISBN-t kell kiutalni. Ha az elektronikus dokumentum különféle formátumokban hozzáférhető (pl. lit, pdf, html, epub. stb.), minden önállóan hozzáférhető formátumnak saját ISBN-t kell adni. (Elektronikus kiadványokra vonatkozó további információk lásd 6.3 pontot.)

5.5 Szabadlapos kiadványok

Az előre meghatározott számú integrálódó (szabadlapos, pótlapos) kiadványokra lehet ISBN-t kiutalni; a határozatlan ideig megjelenő, folytatódó dokumentumok esetében ISSN-t kell kérni.

Megjegyzés: Mivel a korábbi útmutatókban ez a két típus nem különült el ilyen élesen, a magyarországi gyakorlatban ISBN-nel azonosítottunk minden szabadlapos kiadványt. Az új szabály csak a 2006. szeptember 15. után induló kiadványokra vonatkozik.

5.6 Többkötetes kiadványok

Ha a könyv több kötetben jelenik meg, akkor úgynevezett össz-ISBN-t kell kiutalni a többkötetes könyvnek mint egésznek, amelyet a közös (minden kötetben megjelenő azonos) cím tart össze. Ugyanakkor külön ISBN-t kell adni minden egyes kötetnek még akkor is, ha nincs önálló kötetcímük, függetlenül attól, hogy a többkötetes könyv kötetei egyszerre vagy egymástól eltérő időben jelennek-e meg. A többkötetes könyvek egyes kötetei tehát minden esetben két ISBN-t tartalmaznak: azt, amely minden kötetben azonos (az összkiadás ISBN-je), és egy másikat, amely minden kötetben különböző (a kötet ISBN-je). A össz-ISBN végén egy „ö” betű szerepel, ez jelzi,

hogy a szám a közös címet azonosítja. Ha a kötetek együtt kerülnek kereskedelmi forgalomba, akkor az össz-ISBN-ből érdemes elkészíteni a vonalkódot, ha külön-külön, akkor az egyes kötetek saját ISBN-jéből.

Megjegyzés: Korábban össz-ISBN-t kaptak a szerzői gyűjtemények, életműkiadások is. Ez a gyakorlat mára megszűnt; az új indulású életműkiadások már nem kapnak közös számot.

5.7 Raktáron lévő könyvek ISBN nélkül

Ha a kiadónak ISBN nélkül megjelent könyvekből raktárkészlete van, és a műveket forgalomba kívánja hozni, ezeket utólag kell ellátni ISBN-nel (például öntapadós címke alkalmazásával). A kiadói jegyzékekben, katalógusokban fel kell tüntetni a könyvhöz tartozó számot. Ha a készlet elfogyott és a könyvet újranyomják, az ISBN-t bele kell nyomtatni.

5.8 Közös kiadások

Ha több kiadó közösen jelentet meg egy könyvet, általában annak a kiadónak az ISBN-jét teszik bele, amelyik a terjesztésre jogosult. Lehetőség van arra is, hogy minden résztvevő kiadó beletegy a saját ISBN-jét; ebben az esetben fel kell tüntetni azt is, hogy melyik szám melyik kiadóhoz tartozik. A vonalkódhoz csak az egyik ISBN-t lehet felhasználni.

5.9 Ügynökök által értékesített vagy terjesztett könyvek

Az ISBN szabvány követelményeinek megfelelően egy adott kiadó által megjelentetett mű egy meghatározott kiadása csak egyetlen ISBN-t kap. Ezt az ISBN-t kell alkalmazni, függetlenül attól, hogy ki és hol terjeszti a kiadványt. Kivételt képeznek az alábbi esetek:

1. Ha egy kizárólagos forgalmazó vagy ügynök olyan országból importál könyvet, amely nem tagja az ISBN rendszernek, és így a könyvnek nincs ISBN-je, a forgalmazó kérhet rá számot. Hasonló a helyzet akkor is, ha több különböző terjesztő importálja ugyanazt a könyvet: mindegyikük külön-külön kérhet rá számot.
2. Ha a kizárólagos forgalmazó az általa importált könyv címlapját kicseréli, és az új címlapon a saját megjelenési adatait tünteti fel, szintén beleteheti a saját ISBN-jét. Ugyanakkor (tájékoztató jelleggel) az eredeti ISBN-nek is szerepelnie kell a könyvben.

5.10 Egy kiadó megvásárol egy másikat

Ha egy kiadó megvásárol egy másik kiadót, meg kell tartania a könyvek eredeti ISBN-jét mindaddig, amíg a készlet el nem fogy, és sor nem kerül az egyes könyvek újranyomására az új kiadó neve alatt. Ekkor új ISBN-eket kell kiutalni az új tulajdonos saját tartományából.

5.11 Egy kiadó megvásárolja a raktárkészletet és a kiadói jogokat

Ha egy kiadó megveszi egy vagy több kiadvány teljes raktárkészletét és a kiadói jogokat, a meglévő példányok ISBN-jét meg kell tartani. Amikor az új kiadó neve alatt utánnyomást vagy új kiadást készítenek, új ISBN-t kell kiutalni rá az új kiadó saját tartományából.

5.12 Egy kiadó több székhellyel

Ha egy kiadónak több székhelye van, és ezeket feltünteti a könyv megjelenési adatai között, egy könyv számára akkor is csak egy ISBN-t kaphat.

Ha egy kiadó önálló, saját névvel rendelkező irodákat vagy kirendeltségeket tart fenn különböző helyeken, ezek számára kérhet saját kiadói (kérelmező-) azonosítót. A megjelentetett könyvön

azonban ekkor is csak egy ISBN szerepelhet, mégpedig abból a tartományból, amely a könyvben feltüntetett kirendeltséghez és székhelyhez tartozik.

5.13 Az ISBN és a hozzá kapcsolódó metaadatok nyilvántartása

A kiadók kötelesek tájékoztatni a helyi ISBN ügynökséget (vagy az ügynökség által erre kijelölt szervezetet) az általuk megjelentetendő kiadványokról. A leírásnak tartalmaznia kell az alábbi táblázatban felsorolt minimális adatokat, összhangban az EDItEUR és tagszervezetei által előírt ONIX nemzetközi termékinformációs szabvánnyal.⁵

<i>Adatelem</i>	<i>Magyarázat</i>	<i>ONIX elem</i>
ISBN	13 jegyű formában (szóköz és kötőjel nélkül)	<ProductIdentifier>
Termékforma	Az adathordozó és/vagy a formátum kódja	<ProductComposition> <ProductForm> <ProductFormDetail> <ProductPart> <Measure> <ProductFormFeature> <EpubTechnicalProtection> <EpubUsageConstraint>
Cím	A kiadvány címe, alcímmel együtt (ha van)	<TitleDetail> összetétel
Sorozat	Sorozati cím és számozás, ha van	<Collection> összetétel
Közreműködő	A közreműködő típusa és neve. ISNI (International Standard Name Identifier = Nemzetközi Szabványos Névezonosító) is használható	<Contributor> összetétel
Kiadás	A kiadás száma (ha nem az első), típusa, kiegészítője	<EditionTypeCode> <EditionNumber> <EditionStatement>
Nyelv	ISO 639-2/B nyelvi kód	<Language> összetétel
Impresszum	Kiadói/ágazati név; az a név, amely alatt kiadják a könyvet ISNI is használható.	<ImprintName>
Kiadó	Az a jogi vagy magánszemély, amely/aki a kiadói név jogtulajdonosa ISNI is használható.	<Publisher> összetétel <RecordSource... elements>
A megjelenés helye (ország)	ISO 3166-1 országcód	<CountryOfPublication>
Megjelenés dátuma	Az adott ISBN-nel történő első megjelenés dátuma, az ISO 8601 szerinti formában: éééé-hh-nn	<PublicationDate>
Össz-ISBN	Többkötetes mű egyes köteténél a közös főcímmre kiutalt ISBN	<RelatedProduct> összetétel <RelatedWork> composite

⁵ Mivel Magyarországon az ONIX most kezd elterjedni, érthető módon az OSZK adatbázisai eddig nem használták. A Magyar ISBN és ISMN Irodának küldött adatokat a jövőben ONIX szabvány alapján szeretnénk rögzíteni. Az előkészületek jelenleg is zajlanak. A várható változásokról külön fogjuk tájékoztatni partnereinket.

A Nemzetközi ISBN Ügynökség közzé fog tenni egy XML sémát és egy szoftvert a fenti adatok bejelentésére. Ezzel kapcsolatban további információ a www.editeur.org/onix_isbn.html weboldalon található.

Naprakészen kell tartani és a nyilvánosság számára hozzáférhetővé kell tenni olyan adatbázisokat (pl. books-in-print listák, nemzeti bibliográfiák), amelyek az ISBN-hez hozzárendelik a kiadvány metaadatait.⁶ Ha az ISBN nyilvántartó ügynökségnek nincs ilyen szolgáltatása, akkor gondoskodnia kell róla, hogy más, erre alkalmas szervezet ellássa a feladatot. Az ISBN ügynökségnek illetve a bibliográfiai adatbázist szolgáltató szervezetnek jogában áll díjat felszámolni az adatokhoz való hozzáférésért.

5.14 Az ISBN-t soha nem lehet újra felhasználni

Az egyszer már kiutalt ISBN-t nem szabad másik kiadványra újból felhasználni, akkor sem, ha kiderül, hogy eredetileg tévedésből utalták ki egy kiadványra. Ha egy kiadó észreveszi, hogy valamelyik kiadványán tévedésből tüntettek fel egy ISBN-t, erről értesítenie kell az illetékes ISBN ügynökséget, és az adott számot törölni kell a felhasználható ISBN-ek listájáról.

⁶ Magyarországon ez az OSZK-ban szerkesztett Magyar Nemzeti Bibliográfia.

6. ISBN elektronikus kiadványoknak és oktatászoftvereknek

6.1 ISBN-nel ellátható elektronikus kiadványok

Az elektronikus formában hozzáférhető kiadványok (pl. e-book, CD-ROM, Interneten elérhető kiadványok) abban az esetben kaphatnak ISBN-t, ha szöveges tartalmúak, nyilvánosan hozzáférhetőek, és végleges formában (tehát nem a folyamatos frissítés szándékával) jelennek meg.

A kiadványok a szöveg mellett képeket és hangzóanyagokat is tartalmazhatnak. Ugróponttal (linkkel) hivatkozott anyagok csak akkor tartoznak ugyanazon ISBN alá, ha valóban az adott kiadvány szerves részét képezik.

Az alábbi listába tartozó elektronikus kiadványokat **nem azonosíthatja ISBN:**

- Folyamatosan frissülő források, pl. online adatbázisok;
- Honlapok;
- Hirdetési ill. reklámanyagok;
- Elektronikus hirdetőtáblák;
- E-mailek és más elektronikus levelezés;
- Keresőmotorok;
- Játékok;
- Személyes dokumentumok (pl. elektronikus önéletrajz vagy személyes adatokat tartalmazó weblap);
- Naptárak, határidőnaplók.

6.2 ISBN bizonyos szoftvertermékeknek

ISBN-nel lehet ellátni a kimondottan oktatási célra kifejlesztett szoftvertermékeket, elektronikus tananyagokat, feltéve, hogy végleges formában jelennek meg, és működésükhöz nem szükséges más forrásból átvett adat.

Egyéb szoftvertermékekre (pl. számítógépes játékokra) nem szabad ISBN-t kiutalni.

6.3 Az ISBN kiutalásának szabályai elektronikus kiadványok és bizonyos szoftvertermékek esetében

Az ISBN szám a (nyomtatott és elektronikus) monografikus kiadványok és a kapcsolódó termékek azonosítója. Az ISBN-t nem lehet olyan fájlok azonosítására használni, amelyek csak összekötő szerepet képeznek a kiadók és az előállítók, vagy e-book konvertáló rendszerek között.

Fontos különbséget tenni azon termékek esetében, amelyek mindig külön ISBN számot kapnak és abban az esetben, amikor értékesítéskor különböző DRM-eket vagy különböző használati jogokat csomagolnak a termékhez. A különbség nem mindig nyilvánvaló. Ahhoz, hogy a termékek értékesítése során el lehessen kerülni a félreértéseket, fontos az ISBN számok megfelelő használata.

A végfelhasználóknak tudniuk kell

a) hogy az elektronikus kiadvány (pl. e-book), amit megvesznek, működni fog-e az e-book olvasó készülékükön, vagy saját szoftverükkel

b) mire tudják majd használni (pl. másolásra, nyomtatásra, kölcsönadni, szövegszerkesztésre stb.).

Ezeket általában a fájlformátum és a szoftver kombinációja definiálja, amelyet Digital Rights Management (DRM)-nek hívnak, és amely szabályozza a technikai paramétereket és az elektronikus kiadvány felhasználási lehetőségeit. A különböző ISBN számok megkönnyítik a terjesztést, a fent említett információk megtalálását, mint ahogy az elektronikus kiadvány helyes verziójának kiválasztását.

- Amikor egy elektronikus kiadvány különböző fájl formátumokban jelenik meg, minden egyes fájl formátumot, amely egymástól elkülönítve kerül kiadásra és egymástól elkülönítve érhető el, saját ISBN számmal kell azonosítani.

A fájlformátum sajátos módja az információ egy digitális fájlban való kódolásának és tárolásának. E-book-ok esetén a fájl formátum gyakran az alap fájl típus (mint pl. az epub, pdf stb.) és a DRM szoftver (mint az Adobe, ACS4, Apple's Fairplay stb.) kombinációja.

- Új ISBN szám kerülhet kiutalásra, amikor egy könyvet egy könyvtár vagy más szervezet digitalizál bizonyos körülmények között. Amennyiben az elektronikus verzió elérhető lesz a közönség számára - mint új terméket -, külön ISBN számmal kell azonosítani, tekintet nélkül arra, hogy a digitális verzióhoz való hozzáféréshez kell-e díjat fizetni.
- Ha egy kiadvány különböző felhasználói jogokkal férhető hozzá (pl. úgy lehet beállítani a használati paramétereket, hogy egyszer kinyomtatható a dokumentum, de többször nem) mindegyik verziót külön ISBN számmal kell azonosítani. A felhasználói jogokat majdnem minden esetben a DRM szoftveren belüli használati beállítások szabályozzák.

Például egy kiadó megjelentet egy kiadványt – a kiadvány egyik verziója szövegolvasó (text to speech, TTS) funkcióval férhető hozzá (amelyet DRM szoftver szabályoz), egy másik verziója pedig e sajátosság nélkül. Mindegyik verziót külön ISBN számmal kell azonosítani azért, hogy az egyedi sajátosságok egyértelműek legyenek a leendő vevők és felhasználók számára (különösen azoknak, akik sajátosságokkal hozzáférhető kiadványokat keresnek), valamint így az egyes verziók egymástól elkülöníthetők.

Mindazonáltal, amikor a felhasználói jogokat a tranzakció során határozza meg az eladó és a vevő, nincs szükség különböző ISBN számok megállapítására.

Például egy kiadó megjelentet egy kiadványt egyféle formátumban és egy ISBN számmal, majd olyan szolgáltatást ajánl fel a vásárlóknak, amellyel különböző, egyéni igényeknek megfelelő felhasználói jogokat szerezhetnek. Nincs szükség külön ISBN számok használata az egyéni igényekre szabott kiadványok vásárlásakor, mivel nincs félreérthetőség az eladó és a vevő között.

- Ha ugyanaz a kiadvány vagy termék, különböző operációs rendszerek alatt és/vagy különböző parancsnyelveken is megjelenik, minden különálló formátumra saját ISBN-t kell kiutalni. Sem az operációs rendszerek, sem a termék használatához szükséges szoftverek nem kaphatnak ISBN-t.
- Ha a kiadványt frissítik, átdolgozzák, vagy kiegészítik, és a változások a tartalom szempontjából lényegesek, ezt új kiadásnak kell tekinteni, és új ISBN-t kell kiutalni rá.

- Ha egy már megjelent kiadványt újból piacra dobnak, akár új csomagolásban, de a régi és az új megjelenés között nincs jelentős különbség, nem kap új ISBN-t. A meglévő számot kell használni.
- Egy közös ISBN-nel lehet azonosítani a szoftverből és a hozzá tartozó felhasználói útmutatóból álló termékcsomagot abban az esetben, ha a szoftver és az útmutató nem használható egymás nélkül.
- Ha a két vagy több elemből álló termékcsomag egyes részei külön is hozzáférhetőek és használhatóak, mind a csomag egészét, mind az egyes elemeket önálló ISBN-nel kell ellátni.
- Egy szoftvertermékre csak egy ISBN-t kell kiutalni, függetlenül a termék fizikai formájától (pl. ha minden felhasználó saját maga tölti le egy távoli hozzáférésű adatbázisból, és saját célra valamilyen adathordozón rögzíti).
- Az ISBN nemcsak magát a terméket, hanem a kiadót is azonosítja; nem lehet viszont a forgalmazó vagy nagykereskedő azonosítására használni.

7. ISBN a kérésre nyomtatott (print-on-demand) kiadványokon

A „print-on-demand” kiadványt a vásárló megrendelésére nyomtatják és kötik. Ilyen esetekben rendszerint csak néhány példányt rendelnek, olyan kiadványokból, amelyek egyébként nem kaphatók, mert nagy példányszámú megjelenésük nem lenne gazdaságos.

A „print-on-demand” nem tévesztendő össze a kis példányszámban megjelenő kiadvánnyal, amikor a példányokat előre elkészítik, raktározzák, majd ebből teljesítik a beérkező megrendeléseket. Ebben az esetben van raktárkészlet, még ha kicsi is; a „print-on-demand” kiadásnál viszont egyáltalán nincs raktárkészlet.

Ha egy kiadvány kérésre nyomtatott változata más termékformában jelenik meg, mint az előre kinyomtatott változat (pl. egy keménytáblás könyvből később puhafedelű példányokat készítenek a megrendelő kérésére), az új változatra új ISBN-t kell kiutalni. Kisebb változtatások, amelyeket például a különböző nyomdagépek közti eltérések okoznak, nem igényelnek új ISBN-t.

Ha a kiadvány utánnomlásának jogát megvette egy másik kiadó, az általa kiadott, kérésre nyomtatott példányokra új ISBN-t kell kiutalni.

Ha az eredeti kiadó megbízásából egy másik szervezet készíti el a példányokat (tehát a jogtulajdonos nem változott), de a kérésre nyomtatott kiadvány termékformája különbözik az eredetiétől, szintén új ISBN-t kell kiutalni.

Az olyan, személyre szabott kiadások esetében, amikor nem a kiadó, hanem a vásárló határozza meg a kiadvány tartalmát, és a kiadvány hozzáférhetősége korlátozott, nem szabad ISBN-t kiutalni.

8. Az ISBN feltüntetése a kiadványban

8.1 Általában

Az ISBN-t magán a kiadványon kell feltüntetni.

Nyomtatott kiadványok esetében az ISBN-nek szerepelnie kell

- a címlap hátoldalán (a copyright oldalon);
- a címlap alján, ha a hátoldalán nincs hely;
- a hátsó borítófedél alján;
- a levehető borító vagy egyéb védőborítás, csomagolóanyag hátoldalának alján.

Elektronikus kiadványok esetében az ISBN-t fel kell tüntetni a cím- vagy a bejelentkező képernyőn, vagy azon a képernyőoldalon, amely ennek megfelelő adatokat tartalmaz (pl. ahol a tartalom először megjelenik, vagy amelyen a copyright-kiadás található.)

Oktatási célú film, video vagy diafilm esetében az ISBN-t a főcímlistán kell elhelyezni.

Ha a kiadvány valamilyen fizikai hordozón jelenik meg (pl. CD-n, kazettán vagy floppy-n), az ISBN-t valamelyik, a hordozóra rögzített címkén is fel kell tüntetni. Ha erre nincs lehetőség, bármilyen tartós csomagolóanyag (például doboz vagy borító) hátoldalának alján is szerepelhet.

Ha az elektronikus kiadvány különböző formátumokban jelenik meg, és ezek önállóan hozzáférhetőek, külön ISBN-t kell kiutalni rájuk. Ha ugyanannak a kiadványnak két különböző formátumát csak együtt terjesztik, csak egy ISBN-re van szükség. Ha a különböző formátumok önállóan jelennek meg, mindegyik változaton fel kell sorolni mindegyik ISBN-t, a számok után zárójelben megadva, hogy melyik formátumra vonatkoznak.

Példa:

ISBN 978-963-200-150-0 (kemény táblás)

ISBN 978-963-200-151-7 (puhafedelű)

ISBN 978-963-200-152-4 (PDF)

ISBN 978-963-200-153-1 (HTML)

ISBN 978-963-200-154-8 (LIT)

A kiadvány ISBN-jét a mellékletein is fel kell tüntetni.

A számokat jól olvasható (legalább 9 pontos) betűmagyságban kell nyomtatni.

8.2 ISBN a vonalkódban

A vonalkód-leolvasás gyors és világméretű elterjedése vezetett az EAN International, a Uniform Code Council (UCC), a Nemzetközi ISBN valamint a Nemzetközi ISMN Ügynökség közös megállapodásához, amelynek értelmében az ISBN (és az ISMN) EAN-13 vonalkóddá alakítható. Ez teszi az ISBN-t nemzetközi termékazonosítóvá a világszerte használt vonalkód-rendszeren belül.

Az EAN és a UCC egyesüléséből 2005-ben létrejött a GS1 nemzetközi szervezet, amelynek itthoni tagszervezete a GS1 Magyarország Nonprofit Zrt. (korábban EAN Magyarország Kht.).

Elérhetősége:

GS1 Magyarország Nonprofit Zrt.
1139 Budapest, Fáy u. 1/b 2. em.
Tel.: 06-1/412-3940
Fax: 06-1/412-3949
E-mail: info@gs1hu.org
URL: <http://www.gs1hu.org>

A 13 jegyű ISBN megegyezik az EAN-13 vonalkód számsorával. Az ISBN illetve az EAN-13 ellenőrző számjegyének kiszámításához lásd a 2. számú függelék első részét. Az ISBN tagolásának szabályait a 2. számú függelék második része tartalmazza.

A vonalkód-ábra fölött fel kell tüntetni az ISBN-t szemmel olvasható formában is, pl.:



A vonalkódot lehetőleg a könyv hátsó borítójának jobb alsó részén, a gerinc közelében kell elhelyezni.

Megj.: Bizonyos országokban (pl. az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában) elterjedt az 5 jegyű kiegészítő vonalkód használata, amely a könyv árát jelzi. Más országokban nem a könyvkereskedelemben, hanem az egyes kiadók saját munkafolyamataikhoz használják ilyet. Ez utóbbi esetben a szám mindig a 90000-98999 tartományba esik.

9. ISBN ügyintézés

9.1 Általában

Az ISBN rendszer ügyintézése három szinten történik: nemzetközi szinten, az ISBN nyilvántartó ügynökségeknél és a kiadóknál.

9.2 Nemzetközi ügyintézés

A Nemzetközi ISBN Ügynökség legfontosabb feladatai a következők:

- Elősegíti, koordinálja és felügyeli az ISBN rendszer világméretű használatát.
- Képviseli az ISBN közösség érdekeit más, a téma szempontjából fontos szervezeteknél.
- Megfelelő szervezeteket jelöl ki ISBN nyilvántartó ügynökségekké, illetve szükség esetén visszavonja a megbízást.
- Meghatározza a nyilvántartási csoportokat és működési területüket, valamint hozzájuk rendeli a megfelelő ISBN nyilvántartó ügynökségeket.
- Meghatározza az egyes nyilvántartási csoportokon belül a kérelmezőelemek tartományait és hosszúságát, és gondoskodik az erre vonatkozó szabályok pontos rögzítéséről és nyilvános hozzáférhetőségéről.
- Kiosztja az egyedi kérelmezőelemek tartományait az adott nyilvántartási csoporton belül a megfelelő ügynökségek között⁷, teljes és pontos nyilvántartást vezet a kiutalt kérelmezőelemekről.
- Biztosítja az ISBN-ek és a hozzájuk tartozó metaadatok kezelését az ISBN nyilvántartó ügynökségek kimutatásai alapján.
- Kialakítja, felügyeli és érvényre juttatja az ISBN nyilvántartási ügynökségek működésére és a számok kiutalására vonatkozó szabályokat és eljárásokat, ideértve a szolgáltatásokért felszámolható díjak megállapítását is.
- Elősegíti az ISBN-ek kettős kiutalásának felülvizsgálatát és az ilyen problémák megoldását.
- Áttekinti és elbírálja a nyilvántartási ügynökségek döntései elleni fellebbezéseket.
- Dokumentációt dolgoz ki, tart karban és tesz hozzáférhetővé az ISBN-rendszert használók számára.
- Végrehajtja a Nemzetközi ISBN Ügynökség működését biztosító pénzügyi megállapodásokat, beleértve (de nem kizárólag) a nyilvántartási ügynökségek által fizetendő hozzájárulásokat.

A Nemzetközi ISBN Ügynökség elérhetősége:

International ISBN Agency
c/o EDItEUR
39-41 North Road
London N7 9DP
United Kingdom
Tel/fax: +44(0) 20 7503 6418
Email: info@isbn-international.org
URL: <http://isbn-international.org>

⁷ Erre abban az esetben van szükség, ha egy nyilvántartási csoporton belül több ISBN ügynökség is működik.

9.3 Helyi ügynökségek – Magyar ISBN és ISMN Iroda

Egy adott nyilvántartási csoporton belül a helyi ügynökség(ek) feladata az ISBN rendszerrel kapcsolatos ügyintézés. Az ügynökség hatásköre lehet országos, regionális vagy egy adott nyelvterületre kiterjedő, ezt a nyilvántartási csoportok kialakításakor döntenek el. Előfordul, hogy egy nyilvántartási csoporton belül több ügynökség is működik; pl. a 978-0 és 979-1 csoportazonosítók az angol nyelvterületet jelölik, ezen belül van ügynökség Ausztráliában, Kanada angol nyelvű részén, az Egyesült Királyságban, az Egyesült Államokban stb.

A helyi ügynökség feladatai a következők:

- Biztosítja a szolgáltatás folyamatosságát.
- Értesíti a kérelmezőt a számára kiutalt kérelmezőazonosítóról, illetve a monografikus kiadványra kiutalt ISBN-ről.
- Nyilvántartást vezet az ISBN-ekről, a hozzájuk tartozó metaadatokról és adminisztratív adatokról a Nemzetközi ISBN Ügynökség által felállított szabályoknak megfelelően. (Az ISBN metaadataival kapcsolatos teendőket átruházhatja olyan kijelölt bibliográfiai ügynökségre, amely betartja ezeket a szabályokat.)
- Javítja a hibás ISBN-eket és ISBN metaadatokat, ha a hiba egyértelműen kiderül.
- Hozzáférhetővé teszi az ISBN-eket és az ISBN metaadatokat más nyilvántartó ügynökségek és az ISBN rendszer használói számára a Nemzetközi ISBN Ügynökség által felállított szabályoknak megfelelően.
- Statisztikai kimutatást állít össze és vezet saját, ISBN-nel kapcsolatos tevékenységéről, és meghatározott időközönként eljuttatja a Nemzetközi ISBN Ügynökségnek.
- Segíti és képezi a felhasználókat annak érdekében, hogy az ISBN rendszert az érvényben lévő szabvány előírásainak megfelelően használják.
- Ragaszkodik a mindenkori szabvány előírásaival összhangban lévő, a Nemzetközi ISBN Ügynökség által meghatározott ügyvitelhez és eljárásokhoz.

Magyarországon az Országos Széchényi Könyvtár Köteleespéldány és Kiadványazonosító-kezelő Osztályán belül működő Magyar ISBN és ISMN Iroda tölti be a nyilvántartási ügynökség szerepét.

Az Iroda elérhetősége:

Országos Széchényi Könyvtár
Köteleespéldány és Kiadványazonosító-kezelő Osztály
Magyar ISBN és ISMN Iroda
1827 Budapest
Budavári Palota F. épület
Telefon: (+36 1) 224-3753, (+36 1) 487-8670
Fax: (+36 1) 487-8687
E-mail: isbn@oszk.hu
URL: <http://www.oszk.hu>

Az Iroda fő feladatai:

- Megállapítja a kiadók számára a kérelmezőazonosítókat.
- Előzetesen kiutalja az egyes kiadványok ISBN-jét.
- A beérkező köteleespéldányok alapján ellenőrzi, szükség esetén javítja, vagy törli az ISBN-eket.
- A kiutalt ISBN-ek alapján segíti a köteleespéldányok reklamációját.

Ezen felül az Iroda munkatársai tájékoztatást adnak a megjelent könyvek ISBN-jéről (amely megtalálható a www.oszk.hu honlapon az online katalógusban is) és a kiadói adatokról.

Nem illetékes azonban jogi és adóügyi kérdésekben, nem ajánlhat kiadót, nyomdát, forgalmazót, nem közvetít terjesztők és vásárlók között, és nem készíti el az ISBN-ből képezhető vonalkód-ábrákat.

A Magyar ISBN és ISMN Iroda adatbázisa a cégnyilvántartásban is szereplő, nyilvános adatokat kezel, kizárólag a kiadók neve, székhelye, levelezési címe (email) és a kapcsolattartó (cégvezető) neve szerepel az adatbázisban. Ezen adatok nem minősülnek személyes adatoknak. Tekintettel az ISBN történeti céljaira, hogy a kiadványok beazonosíthatóak és ezáltal forgalmazásuk, terjesztésük gyors, hatékony és pontos legyen, a magyar ISBN adatbázis részese a nemzetközi ISBN rendszernek is. Ebből kifolyólag, kizárólag a fent említett célok és tevékenységek érvényre juttatása érdekében, a Magyar ISBN és ISMN Iroda rendszeresen kiadói adatokat továbbít a Nemzetközi ISBN Központnak.

E fentiekre figyelemmel, amennyiben valaki magánkiadóként (adószámmal magánszemélyként, egyéni vállalkozóként) saját vagy más művét adja ki, előfordulhat, hogy a kiadói adatok megegyezhetnek a személyes adatokkal. Ebben az esetben az ISBN adatbázisba bekerülő kvázi személyes adatok (kiadó székhelye megegyezhet a szerző lakhelyével, stb.) ugyanúgy nyilvánosak, továbbítható adatokká válnak, még akkor is, ha a kiadást nem rendszeres üzletszerű tevékenység folytatása motiválja. Valamely mű kiadójaként a kiadó a mű terjesztését és a nyilvánossággal való megismertetését kívánja, azért jogszabályban meghatározott felelősséggel tartozik.

Ennek ellenére, ha egy magánkiadó megfelelő indokokat felsorolva írásban nyilatkozik arról, hogy nem engedélyezi személyes adatainak közzétételét, ezt megteheti. A nyilatkozatát a Magyar ISBN és ISMN Iroda elbírálja és döntéséről értesítést küld a kiadónak. Ez esetben a 9.4. pontban jelzett ügyintézési határidő kitolódhat.

Amennyiben egy magánkiadó nem járul hozzá adatainak közléséhez, számolnia kell azzal, hogy a rá vonatkozó adatok, információk esetleg hiányozni fognak egyes kiadói és terjesztői rendszerekből, címjegyzékekből, katalógusokból, Books in Print típusú nyilvántartásokból stb. Ugyanakkor hangsúlyozandó, hogy az ISBN adatbázisból a még meg nem jelent művekről adatok a nyilvánosság számára nem hozzáférhetők, azok a megjelenésig üzleti titokként kezelendők, kivételt képez az az eset, amikor a számgénylő kiadó vagy magánszemély ehhez külön hozzájárulását adja.

9.4 Kiadói ügyintézés

A kiadó írásban kérheti az ISBN-eket a Magyar ISBN és ISMN Irodától. Ehhez a következő adatokat kell megadni:

a kiadó

- neve,
- címe,
- telefonszáma,
- faxszáma (ha van),
- e-mail címe (ha van),
- honlapjának URL-je (ha van),
- a kapcsolattartó személy neve (ha a kiadó nem magánszemély),

a megjelenés előtt álló könyv(ek), kiadvány(ok)

- címe,
- szerzője,
- köteteinek száma,
- formátuma (könyv, hangoskönyv, pdf, epub, html. stb)
- tervezett oldalszám
- tervezett megjelenési példányszám, amennyiben 50-nél kevesebb.

Ha ugyanaz a cím többféle formátumban is megjelenik, ezt is jelezni kell.

A kérést el lehet küldeni e-mailben, faxon vagy postai levélben (az Iroda elérhetőségét lásd fent), illetve a jövőben valószínűleg webes űrlapon keresztül is. A szükséges adatok listája és az adatok beküldésének módja változhat, erről a honlapon lehet tájékozódni.

Ha az adatok megfelelőek, a Magyar ISBN és ISMN Iroda a kérés beérkezésétől számított 3-4 munkanapon belül kiutalja a számokat, és erről értesíti a kiadót. Új kiadó esetében érdemes azt is közölni, hogy körülbelül hány kiadványt terveznek évente megjelentetni; ez segíti az Irodát abban, hogy megfelelő kérelmezőazonosítót tudjon kiutalni.

Az ISBN-igénylés feltételei változhatnak, az érvényes szabályok megtalálhatóak a <http://www.oszk.hu> weblapon, a „Szolgáltatások” menüpont alatt.

Ha az ISBN kiutalása és a megjelenés közötti időszakban a kiadvány valamilyen lényeges adata (cím, kiadó, kötetek száma, termékforma) változik, erről a kiadónak írásban értesítenie kell az ISBN Irodát.

A kiadó köteles gondoskodni arról, hogy a kiutalt ISBN a kiadvány minden példányában, helyesen feltüntetve szerepeljen.

Nem függ össze közvetlenül az ISBN-nel, de fontos tudni, hogy a kiadó felelőssége a mindenkori kötelezpéldány-rendelet ismerete és betartása. Az ezzel kapcsolatos tudnivalók megtalálhatóak a <http://www.oszk.hu/kotelespeldanyok> webcímen.

10. Nem közreműködő kiadók (alkalmi kiadók, szerzői kiadások)

Abban az esetben, ha egy kiadó nem látja el ISBN-nel a kiadványait, a területileg illetékes regisztrációs ügynökség felhívhatja a figyelmét az ISBN rendszer előnyeire és fontosságára.

Korábban a Magyar ISBN és ISMN Iroda a kötelezpéldányként beérkező, ISBN nélküli könyvekre pótlólag kiutalt számot, így a könyv számmal együtt került be a Magyar Nemzeti Bibliográfiába. Ez a gyakorlat 2002. január 1-jén megszűnt.

Azoknak a kiadóknak, amelyek csak alkalmilag jelentetnek meg könyvet, az Iroda nem a *kiadót azonosító kérelmezőelemet tartalmazó ISBN-t utal ki, hanem egyedi ISBN számot*. Erre a célra külön számblokkokat, úgynevezett gyűjtőszámokat tart fenn, ebből utal ki ISBN-eket az egyes kiadványokra. Ilyen esetben az ISBN szám *harmadik számcsoportja, a kérelmezőelem* nem jelzi a kiadót, csak az adott kiadványt azonosítja.

11. Az ISBN gyakorlati haszna

Az ISBN-t a könyvszektor minden szereplője használja.

Az ISBN alkalmazása a következő tevékenységek ellátásában segítheti a **kiadókat**:

- a tervezett kiadvány azonosítása a kézirattól a forgalmazásig;
- a könyv azonosítása a kiadó katalógusaiban és hirdetéseiben, nyomtatott és elektronikus jegyzékekben és weboldalakon;
- raktári készletellenőrzés;
- jogdíjak kezelése;
- megrendelések feldolgozása;
- könyvelés és számlázás;
- eladási adatok figyelése;
- statisztika készítése;
- visszáru kezelése.

Az ISBN felhasználása a következő tevékenységek ellátásában segítheti a **bibliográfia szolgáltatásokat, terjesztő központokat és nagykereskedőket**:

- bibliográfiai adatbázisok építése és katalógusok készítése a könyvkereskedelem számára (*Book in Print*);
- elektronikus kommunikációs rendszereken (pl. EDI = electronic data interchange) alapuló vagy az interneten keresztül történő rendelésvétel;
- raktári készletellenőrzés;
- belső szállítási műveletek követése;
- könyvelés és számlázás;
- az eladási adatok kimutatása;
- visszáru nyilvántartása;
- tematikus jegyzékek és katalógusok készítése.

Az ISBN alkalmazása **könyvtárellátó szervezeteknél** a következő tevékenységek ellátásában hasznos:

- rendelés a kiadóktól vagy nagykereskedőktől;
- könyvtárak rendeléseinek feldolgozása;
- készletellenőrzés;
- belső szállítási folyamatok követése;
- könyvelés és számlázás;
- újrakötés, könyvtári szerelés nyilvántartása.

Könyvesboltokban az alábbi tevékenységekben segíthet az ISBN használata:

- bibliográfiai keresés;
- kiadók elérhetőségének felderítése;
- rendelés és utánrendelés elektronikus kommunikációs rendszereken (pl. EDI = electronic data interchange) vagy interneten keresztül;
- készletnyilvántartás;
- könyvelés és vásárlói számla kiállítása;
- elektronikus forgalomkövetés, kasszaterminál (electronic point-of-sale system, EPOS) használata.

Az ISBN a **könyvtárakban** a következő tevékenységekhez alkalmazható:

- információkeresés;
- rendelés;
- katalógustételek letöltése;
- kölcsönzési statisztika;
- könyvtárközi kölcsönzés.

12. Az ISBN és más nemzetközi azonosítók

12.1 ISSN

Az ISBN rendszer mellett egy másik azonosító számrendszert hoztak létre az ún. folytatódó kiadványok számára: ez az International Standard Serial Number (időszaki kiadványok nemzetközi szabványos számozása), az ISSN rendszere. Alkalmazási szabályait az MSZ ISO 3297 szabvány írja elő.

A folytatódó kiadvány meghatározása szerint bármely olyan, előre meg nem határozott időtartamra tervezett kiadvány, amely egymást követő részegységekben jelenik meg, és általában számozással vagy kronologikus megjelöléssel van ellátva. Ide tartoznak az időszaki kiadványok (periodikumok, sorozatok) illetve a folyamatos frissülés szándékával megjelentetett integrálódó források, pl. cserelapos kiadványok.

A könyvsorozatok egésze ISSN-t, míg egyes kötetei ISBN-t kapnak. A sorozatokat meg kell különböztetni a többkötetes könyvektől, melyek meghatározott számú kötet megjelenésével válnak teljessé (lásd 5.6 szakasz).

A sorozatokat meg kell különböztetni a periodikumoktól is; utóbbiak egyes számai nem kapnak ISBN-t. Ilyenek pl. a napilapok, folyóiratok, magazinok stb.

Magyarországon az ISSN ügyintézését az Országos Széchényi Könyvtárban működő Magyar ISSN Nemzeti Központ látja el, melynek címe:

Országos Széchényi Könyvtár
Kötelezpéldány és Kiadványazonosító-kezelő Osztály
Magyar ISSN Nemzeti Központ
1827 Budapest
Budavári Palota F épület
Telefon: (+36 1) 224-3754, (+36 1) 224-3842
Fax: (+36 1) 224-3754
E-mail: issn@oszk.hu
URL: <http://www.oszk.hu>

12.2 ISMN

ISMN (International Standard Music Number) azonosítóval látják el a kottakiadványokat, függetlenül attól, hogy kereskedelmi forgalomba kerülnek, bérelhetők vagy ingyenesen hozzáférhetők. Külön ISMN-t kapnak a partitúrák, az önállóan hozzáférhető szólamok és a szólamgarnitúrák. Nem lehet ISMN-nel azonosítani a zenei témájú könyveket (ezek ISBN-t kapnak) és a hangfelvételeket.

Az ISMN használatát az ISO 10957szabvány írja elő. Alkalmazásához segítséget nyújt az ISMN Útmutató⁸.

Az ISMN eredetileg 10 jegyű volt (lásd a 10. fejezetet), 2008-ban viszont 13 jegyűvé alakult. Az eredetileg az ISBN-nek fenntartott **979** előtaggal kezdődik, melyet a **0** karakter követ; ez utóbbi került a 10 jegyű ISMN **M** betűje helyére.

⁸ ISMN Útmutató : 2. kiad, OSZK, 2008. Hozzáférés: <http://ki.oszk.hu/content/szabvanyok-szabalyzatok-utmutatok-iranyelvek>

Ellentétben az ISBN-nel, az ISMN nem tartalmaz nyilvántartásicsoport-azonosítót (elterjedtebb nevén országazonosítót), a zene nemzetközi jellegéből adódóan.

Magyarországon az ISMN-nel kapcsolatos ügyintézés az Országos Széchényi Könyvtárban működő Magyar ISBN és ISMN Iroda látja el.

12.3 URN

Az URN (Uniform Resource Names = egységes forrásmegnevezés) az internetes információforrások azonosítására szolgál. Felépítését az RFC 2141 internet-szabvány határozza meg. Eszerint az URN három részből tevődik össze: az „urn” karaktersorból, a helynév-azonosítóból (Namespace Identifier, NID) és a helynév egyedi megjelöléséből (Namespace Specific String, NSS).

Az URN lényege az, hogy állandó azonosítót rendel az internetes dokumentum – egyébként nem feltétlenül állandó – URL-jéhez. Az erre kijelölt ügynökségek adatbázisban rögzítik az egyes URL-ekre általuk kiutalt URN-t, így a dokumentum tulajdonosának csak egy helyen kell bejelentenie az URL változását. Az URN-nek szerepelnie kell a dokumentum forráskódjában is.

Az URN-t elvileg ISBN-ből is lehet generálni; ez esetben a helynév-azonosító az „isbn” rövidítés, a helynév egyedi megjelölése pedig maga a szám.

Példa:

urn:isbn:9780110002224

<http://tools.ietf.org/html/draft-ietf-urnbis-rfc3187bis-isbn-urn-00>

Magyarországon jelenleg még nincs olyan szolgáltatás, amely kezelné az ISBN-re alapozott URN-t. Az Országos Széchényi Könyvtárban létrehozott nyilvántartás egy másik helynév-azonosító, az „nbn” alapján generálja az URN-eket. A szolgáltatás webcíme:

<http://nbn.urn.hu>

Az internetes dokumentumok közreadói a fenti weboldalon igényelhetnek URN-t a kiadványoknak.

12.4 DOI

A DOI (Digital Object Identifier = Digitális Objektumazonosító) az Interneten megjelenő szellemi termékek azonosítórendszere. Két részből áll: az előtagot valamelyik DOI nyilvántartó ügynökség utalja ki a kérelmező számára, az utótagot pedig a kérelmező határozza meg minden azonosítandó egység esetében. Egy kérelmező több előtagot is kaphat, pl. egy-egy kiadói név vagy online újság stb. azonosítására. Az előtag és az utótag együtt alkotja a DOI-t; ez biztosítja az egyedi azonosítás lehetőségét anélkül, hogy központilag kellene kiutalni az azonosítókat.

A DOI kezeléséért felelős szervezet:

International DOI Foundation
c/o Norman Paskin
5. Linkside Avenue
Oxford OX2 8HY
UK
Tel: (44) 1865 559070
e-mail: n.paskin@doi.org
URL: <http://www.doi.org>

12.5 ISBN-A

Az ISBN-A (the actionable ISBN) a Nemzetközi ISBN Ügynökség és a Nemzetközi DOI Alapítvány megállapodása alapján jött létre.

Az ISBN-A egy olyan – néhány ISBN ügynökség által nyújtott, és a DOI Rendszer hatáskörébe tartozó - szerkezet és szolgáltatás, amellyel egy létező ISBN szám kifejezhető a DOI Rendszerben, biztosítva azt a képességet, hogy összekapcsoljon egy ISBN számot egy vagy több URL-lel.

Példa:

10.978.12345/99990

ahol a „10” a DOI állandó kezdő eleme, azt követi a „978” vagy „979” ISBN előtag elem, majd a nyilvántartási (ország kód) és a csoport elem (kiadói azonosító) jön, amely 2-8 karakterből állhat, ezt zárja a / jel utáni jelsorozat amely a kiadványt azonosító számsorból és az ellenőrző számjegyből áll.

Az ISBN-A kezeléséért felelős szervezet:

International ISBN Agency
United House
North Road
London N7 9DP
United Kingdom
Tel: +44 (0)20 7503 6418
Email: info@isbn-international.org
URL: <http://www.doi.org/factsheets/ISBN-A.html>

12.6 GTIN

A GTIN (Global Trade Item Number = Globális Kereskedelmi Egységszámozás) olyan általános kifejezés, amely magába foglal minden EAN UCC termékazonosítót, beleértve az EAN-13-at is. Minden ilyen azonosítót meg lehet jeleníteni 14 jegyű szám formájában oly módon, hogy a hiányzó karakterek pótlására a számsor elejét 0 számjegyekkel töltik fel. Hasznos, ha az adatbázisok képesek tárolni a teljes 14 jegyű formát.

A nem 0-val kezdődő számsorokat a kiskereskedelemben nem kapható árucsomagoknak tartják fenn (pl. egy bála vagy doboz termék együttesen). A könyvforgalmazók megállapodhatnak az ügyfelekkel, hogy bizonyos (nem 0) kezdő számjegy bizonyos mennyiséget jelöl, pl. egyazon könyvből 20 példányt.

Ha a 14 jegyű GTIN egy könyvre vonatkozik, akkor mindig 0-val kezdődik, ezt követi az EAN-13 kód. A 14 jegyű GTIN nem jelenhet meg vonalkódként a könyvön.

12.7 ISRC

Az ISRC (International Standard Recording Code = Nemzetközi Szabványos Felvétel Kód) azonosítja egy darab minden egyes hangfelvételt (de gyakran nem a fizikai egységet), tekintet nélkül arra, hogy milyen környezetben vagy hordozón jelenik meg. Használatára az ISO 3901 szabvány vonatkozik.

Az ISRC 12 jegyből álló azonosító, amely a következő négy részből áll: országcód, az első tulajdonos azonosítója, év, a felvétel kódja.

Például:

ISRC DE P55 97 00001

Az ISRC rendszer irányítását az IFPI (International Federation of Phonographic Industry = kb. Hangfelvétel Gyártók Nemzetközi Szövetsége) végzi, melynek címe:

International ISRC Agency
IFPI Secretariat
54 Regent Street
London W1B 5RE
United Kingdom
Telefon: (+44 20) 7878 7900
Fax: (+44 20) 7878 7950
e-mail: isrc@ifpi.org
URL: <http://www.ifpi.org/isrc>

Az ISRC rendszernek nincs magyarországi tagszervezete.

12.8 ISAN és V-ISAN

ISAN (International Standard Audiovisual Number = Audiovizuális művek nemzetközi azonosítója)

Az ISAN audiovizuális műveket azonosít – tehát mozgóképet tartalmazó műveket, hanggal együtt vagy anélkül – függetlenül a kiadvány fizikai formájától. Nem alkalmazható állóképekre, hangfelvételekre és egyéb, jellemzően nem audiovizuális művekre. Az ISAN kiutalása nem kapcsolódik a szerzői jog bejegyzéséhez, és nem jelent bizonyítékot arra nézve, hogy ki az audiovizuális mű jogtulajdonosa.

Az ISAN 16 jegyű azonosító, amely 2 részből tevődik össze. Az első részt, a 12 jegyű alapazonosítót egy 4 karakterből álló epizódazonosító követi. Ha az adott mű nem epizód, a második számcsoport helyét „0” karakterekkel kell kitölteni. Ha az ISAN-t szemmel olvasható formában jelenítik meg, a karaktorsor elé az „ISAN” rövidítés, mögé pedig egy ellenőrző számjegy kerül.

Példa:

ISAN 1881 66C7 3420 6541 9

Az ISAN használatát az ISO 15706:2002 nemzetközi szabvány írja elő. A rendszer irányításáért felelős szervezet:

ISAN International Agency
1A, rue du Beulet
CH-1203 Geneva
Switzerland
Tel: (+41) 22 545 10 00
Fax (+41) 22 545 10 40
E-mail: info@isan.org
URL: <http://www.isan.org>

Magyarországi tagszervezete nincs.

V-ISAN – International Standard Audiovisual Number (ISAN) – Version identifier

A V-ISAN egy adott audiovizuális mű valamely verzióját azonosítja. Ezt használják a gyártást, terjesztést és közvetítést nyilvántartó rendszerekben.

A V-ISAN úgy épül fel, hogy a művet azonosító ISAN-t egy 8 jegyű verzióazonosító követi. Szemmel olvasható formában mind az ISAN, mind a verzióazonosító kiegészül egy-egy ellenőrző jeggyel, és az egész karaktersort megelőzi a „V-ISAN” rövidítés

12.9 ISTC

Az ISTC (International Standard Text Code) szöveges művek azonosítására szolgáló, önkéntesen alkalmazható számrendszer. Ellentétben az ISBN-nel, az ISTC magát a művet (pl. regényt vagy novellát), nem pedig annak valamely megjelenését fogja azonosítani.

Az ISTC 16 karakterből áll, arab számjegyeket (0-9) és nagybetűket (A-F) tartalmazhat. Négy részből tevődik össze: a nyilvántartó ügynökség kódja, az év, a mű kódja és egy ellenőrző jegy. Nem azonosítja a szerzőt vagy a jogtulajdonost.

Az ISTC használatát az ISO 21047 nemzetközi szabvány írja elő. A rendszer irányításáért felelős szervezet:

EDItEUR
United House North Road
London N7 9DP
UK
Tel: +44 (0)20 7503 6418
Fax: +44 (0)20 7503 6418
Email: info@editeur.org
URL: www.istc-international.org

12.10 ISWC

Az ISWC a zeneművet mint szellemi alkotást azonosítja; nem azonosíthatja viszont a mű megjelenési formáit. Utóbbiakra más azonosítórendszerek vonatkoznak, pl. ISRC, ISMN, ISAN vagy ISTC.

Például: Mozart Varázsfuvola című operáját, mint önálló zenei alkotást, ISWC azonosíthatja. A nyomtatott kotta ISMN-t, a librettó ISTC-t (de a belőle készült kiadvány ISBN-t), az opera előadásáról készült videofelvétel ISAN-t, a televíziós sorozat V-ISAN-t, a hangfelvétel pedig ISRCt kaphat.

Az ISWC nemzetközi nyilvántartó ügynöksége a CISAC:

CISAC
20-26 Boulevard du Parc
92200 Neuilly sur Seine
France
Tel.: (+ 33 1) 55 62 08 50
Fax: (+ 33 1) 55 62 08 60
Email: cisac@cisac.org
URL: <http://www.cisac.org>

A CISAC magyarországi tagszervezete az ISWC-vel kapcsolatos kérdésekben:

Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület.
1016 Budapest, Mészáros u. 15-17.
Tel.: 488-2600
Fax: 212-1544
E-mail: info@artisjus.com
URL: <http://www.artisjus.hu>

12.11 ISNI

A Nemzetközi Szabványos Névazonosító (ISNI) egy előzetes szabványtervezet – az ISO Standard (ISO 27729) - melynek alkalmazási területe az egyes személyek azon nevének azonosítása, amely néven az illető személyt a nyilvánosság ismeri: azaz, ezeket a közismert neveket használják az egyes személyek a tartalomszolgáltató ipar minden területén, az alkotó, termelő, vezető-szervező és tartalomterjesztő láncban egyaránt. Az ISNI rendszer egyedülálló módon azonosítja az egyes személyeket a kreatív tevékenység számtalan területén. Az ISNI eszközt biztosít az egyes (természetes és jogi) személyek egyértelművé tételéhez, akik/amelyek azonosítása máskülönben nem biztos, hogy egyértelmű lenne. Az ISNI nem szándékozik közvetlen hozzáférhetőséget biztosítani az adott személyekről szóló széleskörű információkhoz, de kapcsolatot biztosít más rendszerekkel, ahol ezek az információk megtalálhatók.

ISNI Nemzetközi Ügynökség elérhetősége:

ISNI International Agency Ltd
c/o ALCS
The Writers' House
13 Haydon Street
London EC3N 1DB
UK
Email: info@isni.org
URL: <http://www.isni.org>

13. ONIX

Az ONIX nemzetközi szabvány a könyviparral, az időszaki és az elektronikus kiadványokkal kapcsolatos adatok elektronikus formában való megjelenítését szabályozza. Egy tartalmi specifikációból (adatelemek, tag-ek és kódlisták) valamint egy XML DTD⁹-ből áll.

Az ONIX fejlesztője és karbantartója az EDItEUR; a munkában közreműködnek szakmai cégek és felhasználói csoportok is. Bizonyos országokban (pl. az Amerikai Egyesült Államok, Franciaország, Németország stb.) az ONIX-ra épül a könyvkereskedelem és a *Books in Print* szolgáltatás. Vannak nemzeti könyvtárak, amelyek az ONIX segítségével fogadják a dokumentumadatokat a kiadóktól, vagy építik a katalógusokat.

További információ:

EDItEUR
United House North Road
London N7 9DP
UK
Tel: +44 (0)20 7503 6418
Fax: +44 (0)20 7503 6418
Email: info@editeur.org
URL: <http://www.editeur.org/8/ONIX/>

14. A Nemzetközi ISBN Ügynökség kiadványai

PIID

A *Publishers International ISBN Directory* (PIID) című, nyomtatásban és CD-ROM-on megjelenő kiadvány tartalmazza az összes kiutalt kérelmezőazonosítót a kiadók (kérelmezők) adataival együtt.

További információk az alábbi elérhetőségen találhatóak:

<http://isbn-international.org/page/directory>

⁹ DTD: Document Type Definition: a dokumentumtípus azonosítása

15. Gyakran ismétlődő kérdések az ISBN rendszerrel kapcsolatban

Miért kellene ISBN-t használnom?

Ha Ön kiadó vagy könyvkereskedő, ez valószínűleg az Ön saját érdeke, minthogy könyvet akar eladni. Ha a könyvét nem lehet ISBN segítségével megrendelni vagy terjeszteni, és a könyv nem szerepel a terjesztett könyvek jegyzékében, feltehetően nem fogy belőle. A vásárlók nem tudják, hogy az Ön könyve létezik, vagy ha igen, esetleg úgy vélik, hogy beszerzése a régi módszerrel körülményes.

Kötelező az ISBN?

A nemzetközi ISBN rendszer oldaláról semmilyen jogszabály nem írja ezt elő. Vannak olyan országok, ahol törvény szabályozza az ISBN használatát, de Magyarországon nem; az ISBN-re vonatkozó szabvány betartása nem kötelező.

Akkor is kell ISBN, ha a könyv nem kerül kereskedelmi forgalomba?

Az az ideális, ha minden megjelenő könyvnek van ISBN-je.

Árverési katalógusra kell ISBN? És kiállítási katalógusra?

Ha egy katalógus abból a célból készül, hogy háttérinformációkat adjon az árverésre kerülő tárgyokról, nem adható rá ISBN. Valójában az ilyen katalógus marketinganyagának tekintendő (akkor is, ha az árakat nem tüntetik fel benne), és kívül esik az ISBN gyűjtőkörén. Ezzel szemben a kiállítási katalógus, amely szöveges információt is tartalmaz a művészekről vagy a művekről, kaphat ISBN-t.

Ki utalja ki az ISBN kérelmezőelemeket?

Csak a Nemzetközi ISBN Ügynökség által kijelölt nyilvántartó ügynökség (Magyarországon az Országos Széchényi Könyvtárban működő Magyar ISBN és ISMN Iroda) utalhatja ki a kiadók számára a kérelmezőelemeket. Sem a kiutalt kérelmezőelemeket, sem az ISBN-eket nem szabad más kiadó számára továbbadni vagy eladni.

Ha változik a könyv ára, szükség van új ISBN-re?

Nincs szükség új ISBN-re.

Ha a kiadvány formátuma változik, új ISBN-t kell adni?

Igen, a különböző formátumokra külön ISBN-eket kell kiutalni.

Idegen nyelven adom ki a könyvet. Abban az országban kell kérnem az ISBN-t, amelynek a nyelvén megjelenik?

Nem. A kiadó székhelye szerint illetékes ügynökséghez kell fordulni.

Átdolgozok egy már megjelent könyvet. Új ISBN kell rá?

Igen, ha a szövegben jelentős változás történik. Ilyen esetben a címlap hátoldalán fel kell tüntetni, hogy átdolgozott kiadásról van szó, és új ISBN-t kell kiutalni a könyvre. Általánosságban: új ISBN-re van szükség, ha a könyvben szerepel, hogy új (javított, bővített vagy csak az előzőnél eggyel magasabb sorszámú) kiadás.

Változatlan utánnomáskor, ha sem a szöveg, sem a kötés nem változik, kell új ISBN?

Nem. Meg kell tartani az eredeti számot, feltéve, hogy a kiadó is ugyanaz marad. Akkor sem kell új ISBN, ha csak a külső borító mintája vagy a rajta lévő logo változik.

Piaci okokból új ISBN-t szeretnék beletenni a könyvbe. Megtehetem?

Nem. Nincs változás a szövegben, formátumban vagy kötésben, ami indokolná az új ISBN használatát.

Újranyomok egy könyvet, és megváltoztatom az árát. Kell új ISBN?

Nem. Változatlan utánnomásnál meg kell tartani a régi számot, függetlenül az árváltozástól.

Szükség van-e új ISBN-re, ha az utánnomáskor módosul a cím?

Igen, az új cím új ISBN-t igényel.

Egy másik kiadóval közösen adunk ki egy könyvet. Melyikünk ISBN-je kerüljön bele?

Bármelyik, sőt akár mindkét kiadó kérhet és kaphat ISBN-t ugyanarra a kiadványra. A könyvben a számok mellett egyértelműen jelezni kell, melyik ISBN melyik kiadóhoz tartozik. A vonalkódban viszont csak egy ISBN szerepelhet, lehetőleg azé a kiadóé, amely a terjesztést intézi. Ugyanakkor az sem hibás, ha csak az egyik kiadó részéről kerül ISBN a könyvbe.

Ha egy könyv összes példánya elfogyott, felhasználhatom-e az ISBN-jét újabb másik kiadványra?

Nem, az ISBN véglegesen azonosítja az adott kiadványt. Még ha el is fogyott, néhány boltban még lehet belőle, és egész biztosan szerepel a könyvtárak katalógusaiban.

Mi a teendő, ha egy kiadvány több kötetből, esetleg különféle formátumokban megjelenő részekből áll?

A többkötetes könyv egésze kap egy közös ISBN-t, az egyes kötetek egy-egy saját ISBN-t. Hasonló a helyzet, ha pl. egy könyv és egy szöveges tartalmú CD-ROM alkot egy kiadványt, de a két rész külön-külön is forgalomba kerül. A többkötetes kiadványokkal kapcsolatban lásd az 5.6 fejezetet.

Könyvsorozatot adok ki. ISBN-re vagy ISSN-re van szükségem?

A sorozat egészére ISSN-t, az egyes kötetekre ISBN-t lehet kérni. Különbséget kell tenni többkötetes könyvek, sorozatok és periodikumok között: a többkötetes könyvek nem kaphatnak ISSN-t (mivel befejezettek), a periodikumok egyes számai viszont nem kaphatnak ISBN-t (mert nem tekinthetők könyvnek).

Hogyan kaphatnék ISBN-t, ha a könyvnek nincs kiadója?

Minden könyvnek van kiadója – legfeljebb nem hivatásos kiadó. Lehet a kiadó a szerző, vagy egy cég, hivatal, egyesület stb., tehát bármilyen jogi vagy magánszemély. Az alkalmi kiadók általában nem kapnak saját kérelmezőazonosítót, hanem egy erre a célra fenntartott ún. gyűjtőtartományból kapnak ISBN-t az adott kiadványra.

Mit tegyek, ha még nem tudom a megjelenésre váró könyv címét?

Akkor kell ISBN-t kérni, amikor már van legalább munkacím. Ha az ISBN kiutalása és a könyv megjelenése között jelentősen (a felismerhetetlenségig) módosul a cím, a változást be kell jelenteni a Magyar ISBN és ISMN Irodának.

A nyomda úgy tájékoztattott, hogy ha a kiadványomra kapok ISBN-t, kedvezőbb az ÁFA. Igaz ez?

Az ÁFA-törvény¹⁰ nem említi az ISBN-t, és természetesen az ISBN-rendszernek sincs befolyása egy ország gazdasági jogszabályaira. Ilyen kérdésekben az illetékes minisztériumnál, az APEH-nél vagy független gazdasági szakértőknél lehet érdeklődni.

¹⁰ 2007. évi CXXVII. tv.

Árusítok könyveket, papírt, írószert, játékokat és még sok mindent. Ha az ISBN csak a könyveket azonosítja, mit tegyek a többivel?

A többi termék azonosítható más rendszerekkel, pl. termékkódból képzett EAN vonalkóddal. A modern leolvasóeszközök különféle vonalkódok leolvasására és kezelésére alkalmasak.

Mi történik, ha a kérelmezőazonosítóhoz tartozó számok elfogynak?

A Magyar ISBN és ISMN Iroda új kérelmezőazonosítót utal ki. Az új azonosító nem érvényteleníti a régit, csak újabb ISBN-ek kiutalását teszi lehetővé.

Ha egy elektronikus kiadvány különféle formátumokban jelenik meg (pl. pdf, epub, html), formátumonként külön ISBN kell rá?

Az elektronikus kiadványok formátumai termékformáknak tekintendők, ezért, ha az egyes változatok külön-külön hozzáférhetők, az azonosításukhoz külön ISBN-ekre van szükség.

Ha van a könyvemnek ISBN-je, a megjelenés után le kell adnom egy példányt az ISBN Irodának?

Nem, viszont az ISBN-től függetlenül kötelezpéldányokat kell küldeni az Országos Széchényi Könyvtár Kötelezpéldány és Kiadványazonosító Osztályának. Nyomtatott könyvekből 6, fizikai hordozón megjelenő elektronikus kiadványokból 3 példányt kell beküldeni. Az online kiadványokat jelenleg az Országos Széchényi Könyvtár Digitális Könyvtára (OSZK/DK) fogadja. A kötelezpéldány szolgáltatásról szóló hatályos rendelet elolvasható a <http://www.oszk.hu/kotelespeldanyok> címen.

Az ISBN-nel együtt megkapom a vonalkódot is?

Nem. Az ISBN megegyezik a 13 jegyű EAN kód számsorával, de ez alapján a vonalkód-ábrát már a kiadónak vagy a nyomdának kell előállítania. Természetesen meg lehet bízni erre szakosodott céget is.

Véletlenül kimaradt a könyvből a kiadó által előzetesen megigényelt ISBN szám. Hogyan lehet utólag beleszerelni?

Amennyiben a könyv véletlenül ISBN szám nélkül kerül kinyomtatásra, még a terjesztés előtt, utólag minden példányba öntapadó matricával be lehet ragasztani az ISBN számot. Az ISBN számok utólagos pótlását a teljes kinyomtatott kiadványmennyiségen, egységesen érvényesíteni kell.

Két különböző könyvbe véletlenül ugyanaz az ISBN szám került. Mit lehet tenni?

Amennyiben rögtön nyomtatás után, még a terjesztés előtt veszik észre a problémát, az összes példányba öntapadó matricával át lehet ragasztani az elrontott ISBN szám helyett a könyv saját, helyes ISBN számát. Az ISBN számok utólagos javítását a teljes kinyomtatott kiadványmennyiségen, egységesen érvényesíteni kell.

Hány nap az ISBN szám kiutalásának ügyintézési határideje?

Az ISBN ügyintézés határideje az igénylés kézhez vételétől számított max. 4 munkanap.

Átadhatja-e az ISBN Iroda harmadik félnek azokat az adatokat (lásd 9.4), amelyeket a számgigénylés során meg kellett adnom?

A Magyar ISBN és ISMN Iroda adatbázisa a cégnyilvántartásban is szereplő, nyilvános adatokat kezel, kizárólag a kiadók neve, székhelye, levelezési címe (email) és a kapcsolattartó (cégvezető) neve szerepel az adatbázisban. Tekintettel arra, hogy ezen adatok nem minősülnek személyes adatoknak, a Magyar ISBN és ISMN Iroda rendszeresen kiadói adatokat továbbít a Nemzetközi ISBN Központnak. Amennyiben valaki magánkiadóként (adószámmal magánszemélyként, egyéni vállalkozóként) saját vagy más művét adja ki, előfordulhat, hogy a kiadói adatok megegyezhetnek a

személyes adatokkal, ezek ugyanakkor szintén nyilvános, továbbítható adatoknak minősülnek, még akkor is, ha a kiadást nem rendszeres üzletszerű tevékenység folytatása motiválja. Ennek ellenére, ha egy magánkiadó megfelelő indokokat felsorolva írásban nyilatkozik arról, hogy nem engedélyezi személyes adatainak közzétételét, ezt megteheti. A nyilatkozatát a Magyar ISBN és ISMN Iroda elbírálja és döntéséről értesítést küld a kiadónak. Ez esetben a 9.4. pontban jelzett ügyintézési határidő kitolódhat.

Amennyiben egy magánkiadó nem járul hozzá adatainak közléséhez, számolnia kell azzal, hogy a rá vonatkozó adatok, információk esetleg hiányozni fognak egyes kiadói és terjesztői rendszerekből, címjegyzékekből, katalógusokból, Books in Print típusú nyilvántartásokból stb.

Hangsúlyozandó, hogy az ISBN adatbázisból a még meg nem jelent művekről adatok a nyilvánosság számára nem hozzáférhetők, azok a megjelenésig üzleti titokként kezelendők, kivételt képez az az eset, amikor a számgénylő kiadó vagy magánszemély ehhez külön hozzájárulását adja.

A Magyar ISBN és ISMN Iroda hozzáférhetővé teszi az ISBN-eket és az ISBN metaadatokat más nyilvántartó ügynökségek és az ISBN rendszer használói számára a Nemzetközi ISBN Ügynökség által felállított szabályoknak megfelelően. Jelenleg Magyarországon a már megjelent kiadványok esetében ez a Magyar Nemzeti Bibliográfia rendszerén keresztül történik.

1. sz. függelék

Kivonat az MSZ ISO 2108:200¹¹ Információ és dokumentáció. Könyvek nemzetközi azonosító számozása (ISBN) szabványból

1. Tárgy és alkalmazási terület

E nemzetközi szabvány célja, hogy előírásokat állapítson meg a nemzetközi szabványos könyvazonosító szám, mint egyedi nemzetközi azonosító rendszer részére, a monografikus kiadványnak minden egyes előállítási formájához és kiadásához, amelyet egy bizonyos kiadó jelentetett meg vagy állított elő. A szabvány meghatározza az ISBN felépítését, kiadásának és használatának szabályait, az ISBN kiutalásakor a hozzá kapcsolandó metaadatokat, valamint az ISBN rendszer ügyintézését.

E nemzetközi szabvány a monografikus kiadványokra (vagy azok olyan önálló részeire vagy fejezeteire, amelyek külön kaphatók), valamint ezekkel rokon, a közönség számára hozzáférhető termékek bizonyos típusaira alkalmazható.

4. A nemzetközi szabványos könyvazonosító szám felépítése

4.1 Az ISBN általános szerkezete

2007. január 1-jétől az ISBN-rendszer valamennyi ügynöksége csak 13 jegyű¹² ISBN-eket utalhat ki, ez a következő elemekből áll:

- a) előtagelem;
- b) nyilvántartásicsoport-elem;
- c) kérelmezőelem;
- d) kiadványelem;
- e) ellenőrző számjegy.

Ha az ISBN-t szemmel olvasható formában jelenítik meg (azaz olyan formában, amelyet elsődlegesen arra szántak, hogy személy olvassa el vagy írja le, szemben azzal a formával, amely adatkezelő eszközök használatára való), azt meg kell, hogy előzzék az ISBN¹³ betűk, és az ISBN valamennyi elemét kötőjelekkel kell elválasztani, ahogyan azt a következő példa szemlélteti:

Példa: ISBN 978-90-70002-34-3

5. Az ISBN kiutalása

5.1. A kérelmezőelemet a kiadó számára – kérelmezést követően – a kijelölt ISBN nyilvántartó ügynökségnek kell kiutalnia a Nemzetközi ISBN Ügynökség által a számára megállapított ISBN-tartományból.

Az ISBN nyilvántartó ügynökségek az alkalmi kiadók számára egyedi ISBN-t utalhatnak ki egy közös, erre a célra fenntartott kérelmezőelemhez tartozó számblokkból.

¹¹ Az MSZ ISO 2108:1994 helyett, amely 2007. január 1-ig volt érvényes

¹² Ezek csak 0-9-ig terjedő arab számjegyek lehetnek.

¹³ Azokban az országokban, ahol nem latin betűket használnak, a latin ABC-vel írott ISBN betűkkel együtt meg lehet adni helyi írásrendszerben az „International Standard Book Number” megfelelő rövidítését.

5.2. Valahányszor kiutalnak egy ISBN-t, a kérelmező adja meg az illetékes ISBN nyilvántartó ügynökség vagy az általa kijelölt bibliográfiai ügynökség számára annak a kiadványnak a metaadatait, amelyre az ISBN-t kiutalják

5.3. Ha egyszer egy ISBN-t valamely kiadvány számára kiutaltak, azt nem lehet megváltoztatni, kicserélni vagy újra felhasználni.

5.4. A kiadó által megjelentetett minden egyes monografikus kiadvány vagy a monografikus kiadvány egyedi kiadása számára önálló ISBN-t kell kiutalni. Külön ISBN-t kell kiutalni a monografikus kiadvány minden egyes eltérő nyelvű kiadására.

5.5. A különböző termékformáknak (például: kötött, fűzött, Braille, hangoskönyv, videó, online elektronikus kiadvány) külön ISBN-eket kell kiutalni. Az elektronikus kiadvány minden egyes önállóan kiadott és hozzáférhető formátumának (pl. „lit.”, „.pdf”, „.html”, „.pdb”) önálló ISBN-t kell adni.

5.6. Ha a kiadvány valamely részében vagy részeiben jelentős változás következett be, számára külön ISBN-t kell kiutalni. Ha a kiadvány címe változott meg, külön ISBN-t kell számára kiutalni. Nem kell külön ISBN-t kiutalni, ha a kiadás, a termékforma és a kiadó változatlan. Nem kell külön ISBN-t kiutalni, ha a kiadvány ára változott, vagy olyan, kisebb változások esetén, mint amilyen a sajtóhibák javítása.

6. Az ISBN elhelyezése és megjelenítése a kiadványokon

6.1. Általános előírás

Az ISBN-nek mindig magán a példányon kell megjelennie.

6.2. Nyomtatott kiadványok

6.2.1. Az ISBN-t a kiadvány címlapjának hátoldalára kell nyomtatni, vagy ha ez nem lehetséges, magának a címlapnak az aljára, vagy a copyright-közléssel együtt.

6.2.2. Az ISBN-t, ha ez megvalósítható, a külső borítófedél hátának aljára és/vagy a borító hátoldalának aljára is rá kell nyomtatni. Abban az esetben, ha egyik elhelyezés sem oldható meg, az ISBN-t a kiadvány külsején lévő más, szembetűnő helyre kell nyomtatni.

6.2.3. Az ISBN-t géppel olvasható formában – vonalkódként – meg kell jeleníteni a kiadványon. Az ISBN vonalkódként való feltüntetések az ISO/IEC 15420-nak az EAN vonalkód ábrázolására vonatkozó előírásait kell alkalmazni. Vonalkód esetén az ISBN-t közvetlenül a vonalkód fölött, szemmel olvasható formában kell feltüntetni.

6.3. Elektronikus kiadványok és más, nem nyomtatott termékformák

6.3.1. Ha elektronikus formában tárolt kiadvány (pl. online kiadvány) tartalmát vizuálisan kell megjeleníteni, az ISBN-nek azon a lapon vagy képernyőn kell megjelennie, ahol a címet vagy annak megfelelőjét tüntetik fel (pl. a kezdő képernyő megjelenítésekor, ahonnan a tartalom először férhető hozzá és/vagy azon a képernyőn, ahol a copyright-közlés található).

6.3.2. Ha a kiadványt fizikai hordozón adják ki (pl. kompaktlemezen, kazettán vagy floppy), az ISBN-t valamelyik, a hordozóra rögzített címkén kell feltüntetni.

Ha az ISBN megjelenítése magán a tárgyon vagy annak címkéjén nem lehetséges, akkor az ISBN-t a tárgy tartós csomagolása (pl. doboz, borító vagy keret) hátának alján kell feltüntetni.

6.3.3. Az ISBN-nek szerepelnie kell mind a kiadványba foglalt metaadatok között, mind a szövegben, láthatóan elhelyezve.

6.4. Több ISBN feltüntetése

Ha különböző termékformák ISBN-jeit együttesen tüntetik fel a kiadványon, az egyedi ISBN-eket egymás alatt kell felsorolni. Minden egyes, a jegyzékben megadott ISBN-t a sajátos termékformát megjelölő információval kell ellátni.

2. sz. függelék

Az ellenőrző számjegy (check digit) kiszámítása és a tartományok felosztása

I: Az ellenőrző számjegy kiszámítása

Az ISBN ötödik eleme az ellenőrző számjegy (check digit), amelyet 10-es modulusú súlyozó algoritmus segítségével számítunk ki.

A módszer lényege a következő:

Az ISBN első 12 számjegyét felváltva 1-gyel és 3-mal megszorozzuk. A szorzatok összegét elosztjuk 10-zel, és az osztás maradékát kivonjuk 10-ből. A kivonás eredményéül kapott szám lesz az ellenőrző számjegy, egyetlen kivétellel: ha az eredmény 10, az ellenőrző számjegy 0 lesz.

Például az ISBN 978-963-200-475-? ellenőrző számjegyének kiszámítása:

1. lépés: Számítsuk ki az első 12 számjegy súlyozott összegét a következő táblázat segítségével:

	<i>Előtagelem</i>			<i>Nyilvántartási-csoport-elem</i>			<i>Kérelmezőelem</i>			<i>Kiadványelem</i>			<i>Ellenőrző számjegy</i>	<i>Összeg</i>
ISBN	9	7	8	9	6	3	2	0	0	4	7	5	?	
Súlyszám	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	-	
Szorzat	9	21	8	27	6	9	2	0	0	12	7	15	116	

2. lépés: Osszuk el az 1. lépés eredményeként kapott szorzatösszeget 10-zel, és állapítsuk meg a maradékot:

$116:10=11$, a maradék **6**

3. lépés: Vonjuk ki a 2. lépés eredményeként kapott maradékot 10-ből. A kapott különbség lesz az ellenőrző számjegy. (Kivétel: ha a 2. lépés maradéka 0, és így a 3. lépés eredménye 10, akkor az ellenőrző számjegy 0.)

$10-6=4$

Az ellenőrző számjegy **4**.

A teljes ISBN:

ISBN 978-963-200-475-4

A következő matematikai képlet ugyanezt a módszert írja le másképp:

Az ellenőrző számjegy = $\text{mod } 10 \{10 - [\text{mod } 10 (\text{az ISBN első 12 jegyének súlyozott összege})]\}$

Az ellenőrző számjegy = $\text{mod } 10 \{10 - [\text{mod } 10 (56)]\}$

Az ellenőrző számjegy = 4

Ahhoz, hogy az ISBN érvényes legyen, az első, súlyozott 12 szám és az ellenőrző számjegy összegének 10-zel maradék nélkül oszthatónak kell lennie.

II. A tartományok felosztása

Az egyes nyilvántartási csoportok azonosítóit a várható igény (tehát a kiadói tevékenység mértéke) alapján állapítják meg. A Nemzetközi ISBN Ügynökség fenntart bizonyos tartományokat arra az

esetre, ha új nyilvántartási csoportot kell létrehozni, vagy valamelyik csoportnak új azonosítóra van szüksége. Hasonlóképpen, az egyes nyilvántartási csoportokon belül is vannak tartalék kérelmezőelemek a jövőbeni igények kielégítésére.

A Nemzetközi ISBN Ügynökségnél lehet tájékozódni a nyilvántartásicsoport-elemek és ezeken belül a kérelmezőelemek tartományairól. Nem minden nyilvántartásicsoport-elem és kérelmezőelem kombinációja érvényes. Az alábbiakban bemutatjuk, hogyan lehet - a nyilvántartásicsoport-elemek és a kérelmezőelemek tartományainak ismeretében – meghatározni az ISBN egyes számcsoportjait.

(Az ellenőrző számjegy kiszámításáról és ellenőrzéséről lásd az előző fejezetet.)

A nyilvántartásicsoport-, a kérelmező- és a kiadványelem hossza változó, de e három elemben a számjegyek összege mindig 9. Ez a 9 számjegy a 3 jegyű előtagellelemmel és az ellenőrző számjeggyel együtt alkotja a 13 jegyű ISBN-t. A nyilvántartásicsoport- és a kérelmezőelem hossza az adott nyilvántartási csoport vagy kérelmező kiadói természetétől függ. Az előreláthatóan nagy mennyiségű monografikus kiadványt kibocsátó csoportok egy- vagy kétjegyű azonosítót kapnak. A várhatóan sok kiadványt megjelentető kiadók számára két- vagy háromjegyű kérelmezőelemet utalnak ki.

Megjegyzés: A 978-as előtagelem mellé kiutalt nyilvántartásicsoport- és kérelmezőelemek hosszúsága alapján nem lehet megjósolni, hogy milyeneket fognak kiutalni egy jövőbeni előtagelem (pl. 979) mellé. A jövőbeni azonosítók kiutalását részben az előzmények, részben a jövőre vonatkozó feltevések befolyásolják.

A 13 jegyű ISBN belső tagolásának meghatározása két lépésben történik:

1. az ISBN számára kiutalt előtagelemekre vonatkozó szabályok figyelembevételével megállapítjuk a nyilvántartási csoportot; 2. az adott nyilvántartási csoport szabályainak megfelelően megállapítjuk a kérelmezőelemet és a kiadványelemet. A nyilvántartási csoportra vonatkozó szabályokat a Nemzetközi ISBN Ügynökség bocsátja rendelkezésre.

Az alábbi táblázat szemlélteti a 978-as előtagra érvényes nyilvántartásicsoport-tartományokat. Bármely más, az ISBN-rendszer számára kijelölt előtag esetében a Nemzetközi ISBN Ügynökség fogja közölni a nyilvántartási csoportok tartományait, még mielőtt ténylegesen kiutalnának számokat az adott előtaghoz. Ajánlatos rendszeresen figyelemmel kísérni a nyilvántartási csoportokra vonatkozó szabályok esetleges kiegészítéseit és változásait.

1. táblázat: A nyilvántartási csoportok tartományai a 978-as előtag elemeiben belül

<i>Előtag</i>	<i>Nyilvántartási csoportok tartományai</i>	<i>Az egyes nyilvántartási csoportok számára felhasználható ISBN-ek mennyisége</i>
978	0-5	100 000 000
	6	(nem kiosztott tartomány)
	7	100 000 000
	80-94	10 000 000
	950-989	1 000 000
	9900-9989	100 000
	99900-99999	10 000

A 2. táblázat bemutatja, hogyan tudjuk levezetni egy 978-as előtaggal képzett ISBN esetében a nyilvántartási csoport felépítését. Az előtagot követő 5 számjegy vizsgálatával meg tudjuk állapítani a nyilvántartásicsoport-elem hosszát. Ennek ismeretében (az adott nyilvántartási csoportra vonatkozó szabályok alapján) kikövetkeztethető a kérelmezőelem hossza.

2. táblázat: A nyilvántartási csoport meghatározása 978-as előtaggal képzett ISBN-ek esetében

<i>Ha az előtagelemet követő 5 számjegy a következő közé esik</i>	<i>A nyilvántartási csoport hossza</i>	<i>Az előtagelem és a nyilvántartásicsoport-elem elválasztó osztása (szóköz vagy kötőjel) a következő számjegyek után helyezkedik el</i>
00000-59999	1	3. (előtagelem) 4. (nyilvántartásicsoport-elem)
60000-69999	- (meghatározatlan)	(nem kiosztott tartomány)
70000-79999	1	3. (előtagelem) 4. (nyilvántartásicsoport-elem)
80000-94999	2	3. (előtagelem) 5. (nyilvántartásicsoport-elem)
95000-98999	3	3. (előtagelem) 6. (nyilvántartásicsoport-elem)
99000-99899	4	3. (előtagelem) 7. (nyilvántartásicsoport-elem)
99900-99999	5	3. (előtagelem) 8. (nyilvántartásicsoport-elem)

A kérelmezőelem hosszát a nyilvántartási csoporton belüli ISBN ügynökségek határozzák meg a számukra kijelölt területen, figyelembe véve a kiadói üzletág szükségleteit. A Nemzetközi ISBN Ügynökségnek előzetesen kell kijelölnie a számtartományokat minden egyes nyilvántartási csoport számára, csak ezt követően lehet a csoporton belül meghatározni a számtartományok elosztását a kiadók részére.

1. példa:

Vizsgáljuk meg a következő ISBN-t: 9786000000004

Előtagelem: 978

Az előtag után következő 5 számjegy: 60000

A nyilvántartási csoport: meghatározatlan

Megjegyzés: A vizsgált ISBN nem érvényes, mert a nyilvántartási csoportra kipróbált részlet a 60000-69999 tartományba esik, amely tartomány jelenleg meghatározatlan.

2. példa:

A vizsgálandó ISBN: 9780777777770

Előtagelem: 978

Az előtag után következő 5 számjegy: 07777

A nyilvántartási csoport: 0

Megjegyzés: A vizsgált ISBN érvényes, mert a nyilvántartási csoportra kipróbált részlet a 00000- 59999 tartományba esik, amelyben 1 jegy (így meghatározott) a nyilvántartási csoport előírt hossza.

A 3. táblázat szemlélteti a 978-963 nyilvántartási csoporton belül a kérelmezőelemek tartományainak elosztását, és azt, hogy kérelmezőelemenként legfeljebb hány ISBN-t lehet felhasználni.

3. táblázat: A kérelmezőelemek tartományai és az azon belül felhasználható ISBN-ek mennyisége a 978-963 csoportban

<i>Nyilvántartási csoport</i>	<i>Kérelmezőelem tartománya</i>	<i>Felhasználható ISBN-ek mennyisége kérelmezőnként</i>
978-963	00-19	10 000
	200-699	1 000
	7000-8499	100
	85000-89999	10
	9000-9999	100

A 4. táblázat a 978-963 nyilvántartási csoport belső felépítésének kikövetkeztetésére szolgáló módszert mutatja be. A nyilvántartásicsoport-elemet követő 5 számjegy¹⁴ vizsgálatával meg tudjuk határozni a kérelmezőelem hosszát, ebből pedig már következik a kiadványelem hossza.

4. táblázat: Módszer a 978-963 nyilvántartási csoportba tartozó ISBN-ek belső felépítésének kikövetkeztetésére

<i>Ha a nyilvántartási csoportot követő 5 számjegy az alábbiak közé esik</i>	<i>Kérelmezőelem hossza</i>	<i>Kiadványelem hossza</i>	<i>Az elválasztó osztások a következő sorszámú számjegyek után helyezkednek el</i>
00000-19999	2	4	3. (előtag) 6. (nyilvántartási csoport) 8. (kérelmező) 12. (kiadvány)
20000-69999	3	3	3. (előtag) 6. (nyilvántartási csoport) 9. (kérelmező) 12. (kiadvány)
70000-84999	4	2	3. (előtag) 6. (nyilvántartási csoport) 10. (kérelmező) 12. (kiadvány)
85000-89999	5	1	3. (előtag) 6. (nyilvántartási csoport) 11. (kérelmező) 12. (kiadvány)
90000-99999	4	2	3. (előtag) 6. (nyilvántartási csoport) 10. (kérelmező) 12. (kiadvány)

¹⁴ A példaként bemutatott 978-963 nyilvántartási csoportban valójában elegendő lenne a 978 után következő 2 számjegyet vizsgálni, de mivel ez nem minden nyilvántartási csoportban van így, az általános szabályt vesszük alapul, és itt is 5 számjegyet vizsgálunk.

Példa:

Vizsgáljuk meg a következő ISBN-t: 9789632004983

Előtagelem: 978

Nyilvántartási csoport: 963

A következő 5 számjegy: 20049

Ez alapján a kérelmezőelem: 200 (A kérelmezőre kipróbált részlet a 20000-69999 tartományban van, amelyben a kérelmezőelem előírt hossza 3 számjegy.)

Kiadványelem: 498

Ellenőrző számjegy: 3

Megjeleníthető ISBN: 978-963-200-498-3